

novinky z radnice

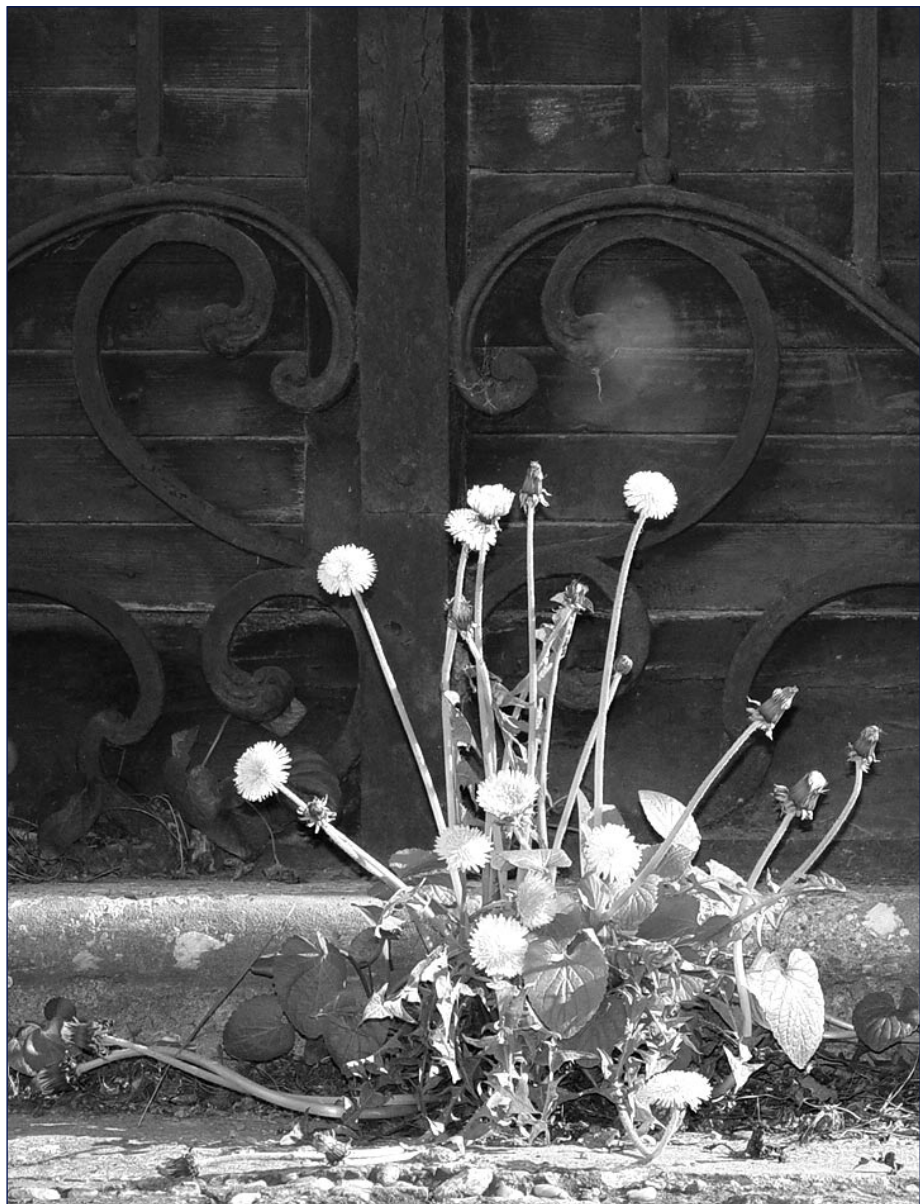

foto: E. Ursinyová

mesto Trnava ■ ročník XXI ■ číslo 3 ■ apríl 2010 ■ Nepredajné!

Svetlo v tme

S pribúdajúcimi rokmi nadobúdame dojem, že niečo o tomto svete vieme. Opierajúc sa o skúsenosti a vedomosti získané vekom hľadáme podvedome zázemie nerušeného pokoja.

Všeobecne podliehame viere, že možno prežiť život v istote, bez väčších problémov a ťažkostí. Táto vízia podporovaná ponukou stále kvalitnejšieho tovaru sa v nás zakorenila.

Chceme mať stabilitu a vo veciach jasno. Volíme tých, čo nás o tom slovami presviedčajú. Siahame po modeloch, formách a zákonoch.

No bez porozumenia a súzvuku s prežívaným sú prázdne a neúčinné. Presviedčame sa o tom každý deň. Spravodlivosť ukotvená v paragrafoch sa nám smeje do očí. Zákon bez ducha a iba pre niekoho nemá váhu. Demokracia zúžená do volieb, sľubov a vykrádania spoločného bohatstva je satirou na podstatu politiky.

Práca len pre peniaze dávno stratila svoj zmysel. Z lásky bez obety a z úspechu bez námahy nám zostal v rukách len obal bez cukríka. V úsilí vlastniť a uchopiť strácame predpoklady pre čosi podstatné, pre autentický život.

Nádej prináša prekročenie vzťahu „má dať – dať“, prekonanie rovín pragmatizmu. Nádej, že budúcnosť a s ňou i prítomnosť nie sú v rukách moci či osudu, ale tvoria ich naše činy a skutky. Tie prekračujú stav odovzdanosti a rezignácie a zakladajú spoločenstvo nesené poryvmi mysle, srdca a duše.

Také spoločenstvo ľudí je svetlom i nádejou pre našu kultúru.

Najsilnejšou charizmou tejto nádeje je skutočnosť, že nejde o množstvo srdc, ktoré sa dokážu spojiť, ale o silu svetla, ktoré nesú.

Ved' i nepatrný záblesk svetla umožňuje našim očiam vidieť v tme. I v našej spoločnosti.

Nádej premostovala generácie a prekonávala strach. I úzkosť zo smrti. Nádej života, ktorý pokračuje. Sme jeho nositeľmi a strážcami, bez nároku na vlastníctvo.

Pavol Tomašovič

Dotazník Komunitného plánu sociálnych služieb

Súčasťou toho vydania Noviniek z radnice je dotazník o potrebách sociálnych služieb a miere ich využívania, ktorý mestská samospráva predkladá občanom v rámci realizácie Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Trnavy.

Uznesenie o spracovaní dokumentu Komunitný plán sociálnych služieb mesty Trnavy, ktorý má vychádzať z potrieb a priorít občanov, prijalo mestské zastupiteľstvo v roku 2009. Navrhnutý je v zmysle národných priorít rozvoja sociálnych služieb vydaných Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny na obdobie do roku 2013.

Komunitné plánovanie je jedným zo spôsobov ako začať, prípadne pokračovať v spolupráci s organizáciami a združeniami pri zabezpečovaní a poskytovaní sociálnych služieb pre občanov a plánovať ich tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám. Cieľom tohto plánovania je posilňovať sociálnu súdržnosť občanov mesta, predchádzať sociálnemu vylúčeniu a izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín a opäť vziať do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji.

Jednou z úloh procesu plánovania je informovať verejnosť o zámeroch, výsledkoch a cieľoch plánu. Súčasťou výmeny informácií medzi občanmi a samosprávou je práve dotazník, ktorý nájdete v strede tohto vydania Noviniek z radnice. Výsledkom spracovania dotazníka a následnej analýzy by malo byť stanovenie krátkodobých aj dlhodobých cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v našom meste.

Mgr. Peter KLENOVSKÝ, vedúci sociálneho odboru MsÚ

Spoločenské hry spojili deti a dospelých

Prvý ročník podujatia Fest hry Trnava 2010 splnil očakávania organizátorov. Počas dvoch dní sa ho zúčastnilo približne dva a pol tisíc ľudí. Mestská športová hala sa 16. a 17. marca zmenila na detský farebný svet s hrami, skákacími hradmi, balónmi či cukrovou vatou.

Hoci podujatie bolo primárne určené pre deti, vystriedali sa tu všetky vekové kategórie. Dopoludnia hracie stoly zaplnili žiaci trnavských základných a stredných škôl. Popoludní bolo podujatie prístupné širokej verejnosti. Vybrať si mohli zo stolových, kartových a iných hier, rozdelených do sekcií podľa vekových kategórií. Ak niektorú z hier nepoznali, arbitri im ochotne pomohli s pochopením pravidiel.

Svoj stánok s hrami tu mal rozložený aj Peter Černák, ktorý sa zúčastnil už viacerých podujatí tohto typu. Väčšina z nich sa však odohráva za bránami hlavného mesta. „Táto akcia je z mimobratisklavských najväčšia,“ zhodnotil. Vo svojej „hryžnici“, teda akejsi knižnici na spoločenské hry mal asi tri desiatky druhov hier, od tých známejších ako Monopoly, Carcassonne či Osadníci z Katanu, až po u nás takmer neznáme. „Hry môžu byť zamerané na postreh, rýchlosť alebo na logiku, stratégiu, tvorivosť, prípadne aj na všetko dokopy,“ priblížil Peter Černák. Hoci na svete podľa neho existuje asi 55 tisíc druhov spoločenských hier, na Slovensku začali pribúdať až po revolúcii. V súčasnosti stúpa ich počet i záujem o ne.

Cieľom organizátorov podujatia Mestskej rady mládeže v Trnave a mesta Trnava bolo povzbudiť deti a mladých k hraniu spoločenských hier namiesto počítačových, a tiež podporiť rodinu a spoločné trávenie voľného času. Podľa predsedu Mestskej rady mládeže Rastislava Mráza plánujú podujatie organizovať aj v ďalších rokoch.

O podnikanie v priemyselnom parku je záujem

Prenájom nebytových priestorov v Mestskom priemyselnom a technologickom parku Trnava spoločnosti Vossloh Schwabe Deutschland GmbH schválilo mestské zastupiteľstvo na svojom 20. riadnom zasadnutí. Ide o plochu s výmerou 2 100 m² v budúcom pavilóne sofistikovanej výroby a výrobo-technologickom pavilóne a o 700 m² na parkovanie v exteriéri.

Spoločnosť Vossloh Schwabe Deutschland GmbH so sídlom v Hrnčiarovciach nad Parnou je pobočkou firmy Panasonic Electric Works Vossloh-Schwabe GmbH so sídlom v Nemecku, ktorej 100-percentným majiteľom je skupina Panasonic Electric z Japonska, patriaca pod svetový gigant v elektrotechnickom priemysle – japonskú spoločnosť Matsushita v Osake. V Mestskom priemyselnom a technologickom parku Trnava vytvorí približne 50 nových, prevažne vysokokvalifikovaných pracovných miest, zameraných na výskum, vývoj a výrobu prototypov v oblasti elektrotechnického priemyslu. Priestory budú využívané na podnikateľskú činnosť spočívajúcu v navrhovaní dizajnu elektrických predradníkov, dizajnu a výrobe testerov pre sériovú výrobu, testovaní kvality a spoľahlivosti elektrických predradníkov.

-eu-

Ovzdušie v meste by malo byť čoskoro čistejšie

Ministerstvo životného prostredia SR schválilo poskytnutie nenávratného finančného príspevku vo výške 500 698 eur na realizáciu projektu trnavskej mestskej samosprávy s názvom Zlepšenie kvality ovzdušia nákupom čistiacej techniky pozemných komunikácií.

Projekt je súčasťou snahy mestskej samosprávy eliminovať veľké ekologické záťažé spôsobované činnosťou priemyselných podnikov na území mesta a s tým súvisiacou intenzívnou nákladnou dopravou. Súčasné možnosti čistenia ciest v Trnave sú nedostatočné. Chýba potrebné skrúpanie, dôkladné vyčistenie od zimného posypu. Riziko prieniku nebezpečných látok do ovzdušia sa zvyšuje. Obsahom projektu je preto nákup troch účinných čistiacich zariadení, ktoré budú zapožičané spoločnostiam .A.S.A. Trnava a TT – KOMFORT, zabezpečujúcim čistenie mesta. Spoločnosti budú zabezpečovať čistiace služby bezodplatne, uplatňovať si budú len prevádzkové náklady.

-eu-

V SKRATKE

■ Deklarácia o pomoci pri ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva

Deklaráciu o vzájomnej pomoci pri ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva podpísali členovia Združenia primátorov krajských miest K8 na svojom prvom tohtoročnom stretnutí na hrade v Slovenskej Ľupči. Jej cieľom je spolupráca a výmena v oblasti kultúrnych podujatí medzi tvorcami, umeleckými združeniami, kultúrnymi inštitúciami a samosprávami.

Partnerské mestá vytvoria výbor vzájomnej pomoci na koordináciu výmeny kultúrnych podujatí. Jeho členmi budú reprezentanti výkonných zložiek miestnej kultúry. Podrobnosti spolupráce rozpracujú riaditelia mestských kultúrnych zariadení na stretnutí, ktoré pripraví riaditeľ Parku kultúry a oddychu v Banskej Bystrici Peter Danáš. Predpokladá sa, že aktivity programu ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva budú financované

z rozpočtov miest, s pomocou podnikateľskej sféry a finančných príspevkov z inštitúcií Slovenskej republiky.

■ Trnava v medzinárodnom združení opevnených miest

Mestské zastupiteľstvo na svojom 20. riadnom zasadnutí schválilo vstup mesta Trnavy do medzinárodného združenia opevnených miest – Walled Towns Friendship Circle, ktoré je zamerané na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja historických opevnených miest. Združenie bolo založené ako fórum pre spoločné záujmy historických opevnených miest v roku 1989 ako reakcia na Európsky rok cestovného ruchu a v súčasnosti združuje stoštyridsať nielen európskych miest. Ambíciou Trnavy je využiť v rámci členstva v združení svoj historický potenciál a prezentovať naše mesto na celosvetovej úrovni. Na stránke združenia (www.walledtowns.com) bude uverejnená prezentácia mesta Trnavy a jej mestského hradobného systému.

■ Jarné čistenie zelene, chodníkov a spevnených plôch

Jarné čistenie zelene na verejných priestranstvách v našom meste sa začalo v druhej polovici marca. Na tento účel mestská samospráva vyčlenila 71 580 eur. Ako prvé sa uskutočňuje ručné alebo strojové vyhrabávanie nečistôt z trávnikov a zároveň ich prevzdušňovanie. Nečistoty a jesenné lístie budú odstránené aj spod kríkov a živých plotov.

Predjarný zber hrubých nečistôt z komunikácií a spevnených plôch na pozemkoch vo vlastníctve alebo v oprávnenom užívaní mesta Trnavy sa začal v 8. týždni tohto roka. Jarné upratovanie pokračuje ručným čistením, ktoré spočíva v zametaní chodníkov, parkovísk a námestí od zimného posypu. Od 8. do 11. týždňa bola vyčistená pešia zóna, Trojičné námestie, lávky na poliklinike, autobusová stanica a ostatné pešie komunikácie v centre. Na Coburgovej

ulici sa zapojili do jarného čistenia aj obyvatelia miestnych bytových domov. Náklady na jarné upratovanie predstavujú výšku zmluvne dohodnutých mesačných paušálov – 55 000 eur.

Pozemky vo vlastníctve a správe súkromných subjektov sú povinní v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia mesta Trnavy č. 25 čistiť a udržiavať ich vlastníci, správcovia, resp. užívatelia.

■ Na území mesta pribudnú výbehy pre psov

Na základe zvyšujúceho sa počtu psov v meste trnavská mestská samospráva zvýšila počet vyhradených priestorov – výbehov pre psov. V jednotlivých mestských častiach boli vybrané vhodné lokality na pozemkoch vo vlastníctve mesta. Sú na uliciach Hlboká, Hospodárska, G. Dusíka – J. Bottu, L. Beethovena, Zelenečská, gen. Goliána, Spartakovská, Bučianska – Tehelná, Špačinská – Bučianska, Veterná, Na hlinách, V jame a Murgašova. Dovedna je ich štrnásť, všetky sú súčasťou verejnej zelene a bude na nich povolený voľný pohyb psov bez vödzky, ale s nasadeným náhubkom. Súčasťou výbehov budú smetné koše so zásobníkmi na papierové vrecká a informačné tabule.

■ Úpravy okolia Pomníka osloboditeľov

Na základe podkladu štúdie odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu zrealizoval odbor dopravy a komunálnych služieb úpravy okolia Pomníka osloboditeľov na námestí SNP v Trnave. Stavebné práce pozostávali z odstránenia pôvodného asfaltového a betónového krytu pred pamätníkom, vyhotovenia novej konštrukcie spevnenej plochy a položenia vrchného krytu z novej betónovej dlažby. Po obvode bol odstránený poškodený betónový múrik a osadené nové palisády, ktoré plochu harmonicky ukončujú a zaručujú jej stabilitu. Na nosičoch vlajok boli obnovené nátery. Celkové náklady na realizáciu boli približne 33 000 eur.

■ Zlato aj pre trnavského hasiča – záchranára

Trnavský hasič – záchranár Martin Malatinka a jeho traja kolegovia z Piešťan, Košíc a Serede získali zlatú medailu a putovný pohár v Medzinárodnej súťaži hasičov v halovom veslovaní, ktorá sa uskutočnila 20. marca v maďarskom meste Szolnok. Slovenskí reprezentanti zvíťazili v konkurencii dvanástich družstiev v súťažnej disciplíne štafeta na 4 000 metrov časom 12 minút 13 sekúnd.

■ Výtvarná súťaž Zem je len jedna

Mesto Trnava v spolupráci s Kalokagatiou – Centrom voľného času v Trnave pri príležitosti Dňa Zeme pripravuje pre žiakov základných škôl výtvarnú súťaž pod názvom Zem je len jedna.

Podujatie sa uskutoční 22. apríla 2010 od 9. hodiny v priestoroch Kalokagatie na Streleckej ulici. V tomto roku je súťaž zameraná na tému Žijeme na jednej planéte. Prihlásiť sa do nej môžu dvojčlenné družstvá, ktorých členovia budú maľovať temperovými farbami na panel formátu 1 x 1 m.

■ Diskusné fórum o nelátkových závislostiach

Ďalšie stretnutie cyklu Diskusné fórum pre verejnosť venované nelátkovým závislostiam a možnostiam liečby sa uskutoční v utorok 20. apríla o 16.30 na trnavskej radnici. Súčasnosť prináša mnohé technológie, ktoré nám sice uľahčujú život, ale vytvárajú komunikačné bariéry. Preto chcú organizátori ponúknuť záujemcom informácie týkajúce sa závislosti na internete, mobilných telefónoch, chorobnom nakupovaní, jedle, gamblingu, workoholizme, závislosti od kultov a siekt, závislosti od vzťahov. Ako pri všetkých druhoch závislosti, aj v nelátkových závislostiach sa stretávame so zhoršeným sebaovládaním, rozpadom rodiny, stratou životných istôt a úpadkom osobnosti. Lektorkou diskusného fóra je

PhDr. Andrea Vasilescu, PhD., spolu s klientmi ambulatného krízového centra Otvorené srdce, ktorí sú ochotní ponúknuť svoje životné príbehy.

■ Je tu jubilejný 15. ročník kurzov zdravej výživy

Mesto Trnava v spolupráci s občianskym združením Život a zdravie pripravujú už pätnásty ročník obľúbeného kurzu zdravej výživy. Stretnutia sa uskutočňujú každú stredu o 17.30 od 24. marca do 12. mája v spoločenskej sále Strednej priemyselnej školy na Komenského ulici. Tematicky sú zamerané na zdravé stravovanie, spoznávanie cesty k správnej hmotnosti pomocou výživovej pyramídy, prevenciu rakoviny a srdcových ochorení. Okrem získania teoretických poznatkov budú mať záujemcovia možnosť naučiť sa tieto jedlá pripravovať a ochutnať ich. Na záver dostanú pravidelní účastníci receptár so všetkými receptami. Účasť na kurze je bezplatná.

■ Výťažok z plesu mesta Trnavy je odovzdaný

Výťažok z 15. reprezentačného plesu mesta Trnavy vo výške 4 260 eur slávnostne odovzdal primátor mesta Ing. Štefan Bošňák 23. marca v reprezentačných priestoroch radnice zástupcom organizácií, špeciálnych škôl, združení a nadácií, ktoré sa venujú ťažko telesne a mentálne handicapovaným deťom, mládeži a dospelým.

Suma bola rozdelená 22 organizáciám pôsobiacim na území mesta Trnavy – Asociácii detí a mládeže ADAM, Združeniu priateľov detí z detských domovov, Centru špeciálno-pedagogického poradenstva STROM, Klubu sklerosis multiplex, klubom stomikov, vozičkárov, Lige proti rakovine, SPOSA-T-u pre autistické deti, Slovenskej lige celiakov, Slovenskému zväzu telesne postihnutých, Kubinák, Spojeným školám na Beethovenovej, Čajkovského a Spojenej ulici, zväzu diabetikov, ZPMP, stacionáru Náš dom, Zväzu postihnutých civilizačnými chorobami, Únii

nevidiacich a slabozrakých a Lige proti reumatizmu. Zoznam sponzorov, ktorí pomohli mestu naplniť charitatívnu myšlienku plesu, bol zverejnený v marcovom čísle Noviniek z radnice.

■ Najmilší koncert roka v Trnave

Najmilší koncert roka sa uskutoční v nedeľu 18. apríla o 15. hodine v Aule profesora Čabellku v budove Materiálovo-technologickej fakulty STU. Najmilší koncert roka je prehliadka tvorivosti detí z detských domovov a za posledné roky aj detí z náhradných rodín. Deti tu majú priestor na prezentáciu v rôznych kategóriách ako spev, tanec, hra na hudobný nástroj, dramatická tvorba, scénický tanec. Cieľom tejto idey je aj naďalej upriamovať pozornosť všetkých účastníkov, zainteresovaných a verejnosti na rozvíjanie osobnosti dieťaťa v náhradnej starostlivosti, bez ohľadu na jej formu (internátnu, rodinnú, profesionálnu...). Prostredníctvom prehliadky chcú organizátori z občianskeho združenia Úsmev ako dar dosiahnuť, aby sa deti učili vyjadrovať svoje potreby, túžby, pocity, myšlienky a názory. Nemenej dôležité je, aby deti nechápali svoje vystúpenia iba ako predvádzanie sa pred verejnosťou, ale aby sa intenzívnejšie podieľali na príprave ich obsahu a formy. Najlepšie vystúpenia postupujú do Bratislavy, kde sa uskutoční finálový večer.

-eu, mp, vm-

Komunitné centrum v Trnave pokračuje

Mesto Trnava v lokalite Coburgova ulica realizovalo v období od 1. 4. 2008 do 31. 3. 2010 projekt Komunitné centrum v Trnave. Cieľom a súčasne hlavnými aktivitami centra bolo prostredníctvom komunitnej sociálnej práce zlepšiť životnú situáciu cieľovej skupiny projektu – marginalizovanej rómskej komunity v uvedenej lokalite, integrovať ju do spoločnosti, zvyšovať zamestnateľnosť a zamestnanosť Rómov, predchádzať negatívnym sociálno-patologickým javom, zvyšovať vzájomnú senzibilizáciu rómskej komunity vo vzťahu k majoritnej spoločnosti a naopak. Komunitná práca bola usporiadaná potrebám cieľovej skupiny – komunitné centrum sa nachádza priamo v lokalite, jeho služby sú bezplatné, pracovníci komunikujú v jazykoch používaných cieľovou skupinou, poznajú pomery v komunite, ap. Pomoc bola odborná, adresná, rýchla, a preto aj účinná a Komunitné centrum si získalo dôveru cieľovej skupiny.

Za významné výsledky doterajšieho pôsobenia komunitného centra považujeme participáciu časti cieľovej skupiny na riešení vlastných problémov, pokles sociálneho napätia v niektorých rodinách, lepšie zdravotné povedomie Rómov, zlepšenie školskej dochádzky, pokles drobných krádeží, zlepšenie disciplíny úhrad za nájomné. Prostredníctvom aktivít komunitného centra sa časť cieľovej skupiny integruje do majority, čím sa znižuje sociálna deprivácia ako na strane cieľovej skupiny, tak i na strane majority.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Výška poskytnutého nenávratného finančného príspevku je 51 463,85 eur (1 550 400 Sk). Mesto Trnava bude aj po skončení tohto projektu pokračovať v podpore Komunitného centra v Trnave (tel. 033-3236 281, 0911 697 579, e-mail: komunitne.centrum.tt@post.sk).

O výške domov na Tulipáne sa ešte nerozhodlo

Obyvatelia ulíc Nevädzová, Gorkého a Orgovánová, ktorí sa zúčastnili verejného prerokovania zmeny Územného plánu mesta Trnavy, nesúhlasia s návrhom zmeny v mestskej časti Tulipán. Majiteľ pozemkov v susedstve požiadal o zmenu ich funkčného využitia z výrobného na bytovú výstavbu.

Na nevyužívanom pozemku chce majiteľ, Železničné stavebníctvo Bratislava, a. s., s účasťou Doprastav development, a. s., postaviť tri bytové domy s troma až piatimi nadzemnými podlažiami. „Nechceli sme tam rozširovať výrobu, teda to, čo nám teraz územný plán dovoľuje. Nový zámer, ktorý by mal toto územie zhodnotiť, bude mať oveľa menej negatívnych vplyvov na obyvateľov,“ uviedol za investora Andrej Tkáč.

Na verejnom prerokovaní tohto návrhu zmeny ÚPM sa obyvatelia Tulipánu postavili proti výstavbe vysokých bytových domov. Boja sa straty súkromia, lebo nové činziaky by mali byť podľa predbežnej štúdie príliš blízko ich pozemkov a z bytov by bolo vidieť do ich záhrad i do okien. Obávajú sa aj zatienenia svojich pozemkov. „Sme za to, aby sa zo strany pri Nevädzovej ulici stavali iba rodinné domy,“ namietal proti zámeru investora zástupca obyvateľov Miloš Čuntala. „Jednoznačne celý výbor mestskej časti podporujeme stanovisko dotknutých obyvateľov,“ uviedol poslanec mestského zastupiteľstva Michal Drgon.

Zmena funkčného využitia pozemkov z výroby na bývanie sa všeobecne považuje za prínos pre dané územie, ak nové funkcie naplnia legislatívne podmienky. Vedúci odboru územného rozvoja a koncepcii Mestského úradu v Trnave Milan Horák preto v súvislosti s obavami občanov pripomenul: „Konkrétne podlažnosti, počty bytov a zastavaná plocha budú predmetom riešenia štúdie, ktorá bude rozpracovaná až na základe odsúhlasenia zmeny ÚPM.“

Námietky obyvateľov Tulipánu voči návrhu zmeny ÚPM mestský úrad posúdi a návrh zmeny predloží zastupiteľstvu na prerokovanie 27. apríla 2010. Aby mohol projekt vôbec posudzovať mestský parlament, bude potrebný súhlas Krajského stavebného úradu. Ten posúdi splnenie legislatívnych podmienok.

-ks-

Slovensko a Česko spájajú mladí dobrovoľníci

Vďaka prebiehajúcemu projektu cezhraničnej spolupráce 4 Regions 4 Youth, ktorý zastrešuje Rada mládeže Trnavského kraja s partnermi – Radou mládeže Trenčianskeho kraja, Juhomoravskou radou detí a mládeže a Krajskou radou detí a mládeže Zlínskeho kraja, dostali mladí ľudia z oboch štátov možnosť pozitívne ovplyvniť dianie vo svojom okolí prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít.

Projekt 4 Regions 4 Youth vznikol za podpory Európskeho fondu regionálneho rozvoja a rozpočtov Slovenskej i Českej republiky. Jeho hlavným cieľom je vybudovanie siete detských a mládežníckych organizácií na území štyroch susediacich krajov oboch republík. Zjednotiť ich pomôže nový webový portál www.4r4y.eu. „Okrem základných informácií o jednotlivých mládežníckych združeniach bude súčasťou vznikajúceho portálu aj interaktívna a priebežne aktualizovaná databáza ubytovacích kapacít, vhodných na organizovanie letných táborov a sústrezení. Chýbať na ňom nebudú ani informácie o aktivitách a pripravovaných akciách jednotlivých organizácií,“ uviedol PR manažér projektu Karol Drobný.

Súčasťou aktivít budú aj štyri odborné konferencie v Trenčíne, Trnave, Zlíne a Brne zamerané na otázky dobrovoľníckej práce a možnej participácie mladých aktivistov na dianí v spoločnosti. Vyvrcholením projektu bude akcia Tri dni pre hrdinov, ktorá sa uskutoční v termíne 16. – 18. júna 2010.

-lz-

Kamerový systém doplnia body tiesňového volania

O činnosti Mestskej polície, technických novinkách a najčastejších priestupkoch informuje náčelník Mestskej polície Trnava Igor Keleši.

■ Ako vyzeral rok 2009 v porovnaní s predchádzajúcim rokom z hľadiska priestupkovej činnosti?

Množstvo priestupkov je relatívne rovnaké, líši sa len o pár čísel. Zvýšil sa počet priestupkov v oblasti dopravy, konkrétne parkovania v centrálnej mestskej zóne. Pribudlo nám tiež množstvo nových povinností vyplývajúcich z legislatívnych zmien.

■ Najviac pokút bolo udelených v oblasti dopravy, či už bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, alebo parkovania v centrálnej mestskej zóne. Je to spôsobené novelou cestného zákona?

Určite za to môže aj táto novela. Problém parkovania na chodníkoch a zeleni ostal viditeľnejší pre obyvateľov mesta. Pravidelne máme telefonické hlásenia o takomto nesprávnom parkovaní. Na jednej strane kvitujeme záujem občanov, na druhej strane s tým počtom sil a prostriedkov, aký máme, nedokážeme obsiahnuť všetky problémy v meste. Každý takýto telefonát nahrávame, vyhodnocujeme a následne daný problém riešime.

■ Ako riešite túto situáciu na sídliskách, kde je stále nedostatok parkovacích miest a vodiči často nemajú kde zaparkovať, ak nechcú porušiť zákon?

Vieme o tomto probléme a snažíme sa k nemu pristupovať citlivo. Po novele cestného zákona sme takéto parkovanie napríklad Na hlinách, ale aj iných sídliskách riešili bez sankcií, iba upozornením za stierače. Minulý rok bol práve z tohto dôvodu počet priestupkov riešených upozornením vyšší ako po minulých rokoch.

■ V minulom roku naplno vypukla hospodárska a finančná kríza, pre ktorú muselo šetriť aj mesto Trnava. Napriek tomu, máte nejaké novinky v oblasti technického vybavenia?

Z technických novínok spomeniem namontovanie GPS, tak ako ich máme vo všetkých autách, aj do vysielaciek všetkých pracovníkov. Každý pohyb policajta monitorujeme a vieme si vyhodnotiť, kde bol, v akom časovom intervale, a čo tam riešil. Technické možnosti sa stále rozvíjajú, ale všetko, samozrejme, závisí od financií.

■ Dotkli sa technické zmeny aj mestského kamerového systému?

Niektoré kamery sme presúvali v rámci centrálnej mestskej zóny pre potreby zabezpečenia iných objektov. Momentálne máme požiadavku z každého výboru mestskej časti o rozšírenie kamerového systému. Kamery ľuďom chýbajú najmä na sídliskách, v súčasnosti pokrývame len Coburgovu ulicu. Žiaľ, boríme sa s technickým problémom. Pracovisko monitorovacieho systému je preplnené – aj keď kapacitne a technicky vieme napojiť kamery, nemáme už priestory na umiestnenie monitorov. Kamerový systém však chceme v budúcnosti doplniť o body tiesňového volania. Prvý by mal byť umiestnený na Hlavnej ulici. V súčasnosti zvažujeme, či bude samostatne stojaci alebo pripevnený na budove „Prachárne“.

■ Mohli by ste nám tento systém priblížiť?

Toto zariadenie je vybavené zvukovým signalizačným zariadením a malou kamerou. Občan v núdzi sa prostredníctvom neho môže priamo dovolať na stálu službu stlačením tlačítka. Ihneď je monitorovaný kamerami a my reagujeme na jeho potreby. Služba je bezplatná a k dispozícii je 24 hodín denne.

■ Kedy túto službu môžu občania očakávať?

Podľa rokovaní, ktoré sme mali, bude prvý takýto bod nainštalovaný do konca marca. Potom je to vec ďalšieho technického riešenia, napájania sa na sieť a financií (pozn. red: uzávierka tohto článku bola 19. marca).

Víno Tirnavia po prvýkrát s omšovými vínami

Ľsmy ročník súťažnej výstavy Víno Tirnavia potvrdil, že v Trnave majú dobré víno radi. V Mestskej športovej hale sa 12. a 13. marca zišlo viac ako tisíc priaznivcov „nápoja bohov“. Počas dvoch dní mohli ochutnať 597 vzoriek vín od 126 výrobcov nielen zo Slovenska, ale aj z Českej republiky, Maďarska či dokonca Juhoafrickej republiky. Najviac išli na odbyt vína ocenené medailou alebo titulmi šampión či víťaz kategórie.

Výstave predchádzalo vyhlásenie výsledkov, na ktoré boli pozvaní vinári a vybraní hostia. Predsedníčka hodnotiacich komisií Gabriela Vojteková na úvod priznala, že 11 komisií malo neľahkú úlohu. Na každú komisiu totiž pripadlo takmer 60 vzoriek, pričom optimálny počet je 30 až 40. Komisie hodnotili atribúty vzhľadu, vône i chute, ale aj celkový dojem vína, pričom jedna vzorka mohla získať maximálne 100 bodov. Spolu udelili 28 zlatých a 152 strieborných medailí.

Omšové vína do Trnavy patria

Omšové vína by v Trnave prezývanej Malý Rím nemali chýbať. Aj z toho dôvodu tento rok pribudla samostatná kategória, do ktorej prihlásili osem vzoriek omšových vín. Víťazom sa stalo víno Fara sv. Petra a sv. Pavla od In Vino Trading Bratislava. Aby mohli byť víno označené za omšové, musí spĺňať viaceré podmienok. Podľa Gabriely Vojtekovej musí byť vinica posvätená a na výrobu vína by mali dohliadať zástupcovia cirkvi. „Z technologického hľadiska platí, že omšové víno musí byť vyrobené z kvalitného zdravého hrozna bez použitia cukru. Aj na ošetrovanie vína sa môže použiť len oxid siričitý,“ približuje Vojteková.

Ružový cabernet sa v Paríži postaral o historický úspech

Najväčšiu pozornosť na výstave vzbudil ružový Cabernet Sauvignon od vinárstva Mrva & Stanko. Na Víno Tirnavia už prišiel s jedným titulom na konte, a nie hocijakým. Titul šampión získal na prestížnej medzinárodnej súťaži Paris Vinalies Internationales. Karin Krejčiová z spoločnosti Mrva & Stanko hovorí o historickom úspechu. „Na tejto súťaži sme mnohokrát vyhrali rôzne medaily, ale nikdy sa nám nepodarilo získať titul šampión. To sa nepodarilo žiadnemu nášmu vinárovi v his-

tórii Československa ani Slovenska,“ uviedla. Víno podľa nej zabodovalo svojou ľahkosťou a lahodnou chuťou. K titulu z Paríža v Trnave pribudol titul šampión v kategórii tichých ružových suchých vín.

Zvíťazili v silnej konkurencii

Najsilnejšou kategóriou bola tak ako po minulých rokoch kategória tichých bielych suchých vín, ktoré tvorili asi polovicu zo všetkých vzoriek. Zvíťazil v nej Rizling vlašský z vinárstva Veritas et Sanitas Vinosady. Bohaté zastúpenie mali aj tiché červené suché vína. Šampiónom v tejto kategórii sa stal Cabernet Sauvignon od VINS Vinosady. Tá istá vzorka získala aj cenu primátora mesta za najlepšie hodnotený cabernet. Podľa majiteľa vinárstva Richarda Tótha rok 2009 prial všetkým vinám, ale najmä červeným – hrozno bolo zdravé a počasie sa postaralo o vysokú cukornatosť. Ocenené víno podľa neho zaujalo „guľatým“ dojmom jeden až dvojiročného vína.

„Vína na tomto ročníku Víno Tirnavia boli kvalitné, dobre vychladené a všetko bolo dobre pripravené,“ zhodnotila súťaž Gabriela Vojteková. Dodala, že z roka na rok sa zlepšujú nielen vinári, ale aj degustátori.

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy

apríl 2010

1. 4. 1945 – Vojská II. ukrajinského frontu oslobodili Trnavu (65. výročie).

1. 4. 1990 – Divadlo pre deti a mládež v Trnave bolo premenované na Trnavské divadlo (20. výročie).

3. 4. 1700 – V Záhrebe umrel chorvátsky pedagóg Ján PATATICH, bývalý profesor Trnavskej univerzity a dekan jej filozofickej fakulty (310. výročie).

7. 4. 1695 – V Leviciach sa narodil pedagóg a historik František KAZI, profesor Trnavskej univerzity a autor jej dejín (315. výročie).

8. 4. 1950 – V Trnave sa narodil predseda Slovenského zväzu sklerosis multiplex Milan SURGOŠ (60. výročie).

9. 4. 2005 – V Bratislave umrel prvý rektor obnovenej Trnavskej univerzity Anton HAJDUK, astronóm, astrofyzik a odborný publicista (5. výročie).

11. 4. 1690 – Za trnavského richtára bol zvolený Slovák Mikuláš RAST (320. výročie).

13. 4. 1910 – V Trnave sa narodila spisovateľka Irena LANTAYOVÁ, autorka rozhlasových a televíznych scenárov (100. výročie).

17. 4. 1925 – V Starej Bystrici sa narodil herec a režisér Vendelín KUFFEL, ktorý pôsobil v Krajevom divadle v Trnave (85. výročie).

19. 4. 1880 – V Trnave sa narodil redaktor a vydavateľ novín Trnavský kraj Andrej KUBAL, spoluzakladateľ Sociálno-demokratickej strany v Trnave a poslanec NZ (130. výročie).

20. 4. 1910 – V Smoleniciach sa narodil hudobný skladateľ, dirigent a pedagóg Teodor HIRNER (100. výročie).

20. 4. 1915 – V Chorvátsku sa narodil redaktor a prekladateľ Viliam KOVÁR, ktorý pôsobil v Trnave, kde aj umrel (95. výročie).

20. 4. 2005 – V Trnave umrel pedagóg, výtvarník a filatelista Milan ŠNIRC, tvorca mnohých príležitostných poštových pečiatok. Roku 2008 mu bola udelená Cena mesta Trnavy in memoriam za významnú reprezentáciu a propagáciu mesta vo filatelii (5. výročie).

21. 4. 1910 – V Trnave sa narodil športovec, zápasník a tréner Jozef HERDA, účastník OH 1936 v Berlíne, kde získal striebornú medailu. V Trnave jeho meno nesie športové gymnázium a námestie a roku 2006 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnavy in memoriam (100. výročie).

23. 4. 1560 – Ostrihomský arcibiskup a uhorský prímás Mikuláš OLÁH zvolal do Trnavy prvú arcidiecéznu synodu (450. výročie).

23. 4. 1780 – V Trnave sa narodil knihtačiar a mestský funkcionár Ján Krstiteľ JELINEK (330. výročie).

24. 4. 1595 – Narodil sa ostrihomský arcibiskup, uhorský prímás, kancelár a miestodržiteľ Juraj SELEPČĚNI, ktorý dal v Trnave postaviť pre slovenských veriacich osobitný kostolík sv. Mikuláša, zriadil kňazský seminár a zaslúžil sa aj o otvorenie právnickej fakulty Trnavskej univerzity (415. výročie).

27. 4. 2000 – V Rimavskej Sobote umrel múzejník Ladislav PÁL, ktorý v rokoch 1971 – 89 pôsobil v Trnave ako riaditeľ Západoslovenského múzea (10. výročie).

28. 4. 1430 – Vojsko uhorského kráľa ŽIGMUNDA po niekoľko dní trvajúcej bitke porazilo husitov pri Trnave na bojisku medzi Modrankou a Vlčkovcami (580. výročie).

28. 4. 1925 – V Brestovanoch sa narodil spisovateľ, novinár, publicista a Čestný občan mesta Trnavy Michal LOŠONSKÝ, ktorý študoval na gymnáziu v Trnave a neskôr pôsobil v emigrácii ako redaktor rádia Slobodná Európa (85. narodeniny).

29. 4. 2005 – V Trnave umrel lekár Ján GRUJBÁR, dlhoročný primár na dojčenskom oddelení nemocnice v Trnave, ktorý bol r. 2004 ocenený Uznáním za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy (5. výročie).

30. 4. 1735 – V Trnave umrel lekár, prírodovedec a odborný spisovateľ Štefan Pavol BÄČMEDEI, autor opisu morovej epidémie, ktorá roku 1733 zasiahla Trnavu (275. výročie).

P.R.

Ďalší príspevok k trnavským vedutám

Vo februári 2009 boli v Novinkách z radnice (s. 9 – 10) uverejnené doplnky k vedutám, ktoré v roku 1994 a 2002 vydalo mesto Trnava (Stará Trnava v obrazoch).

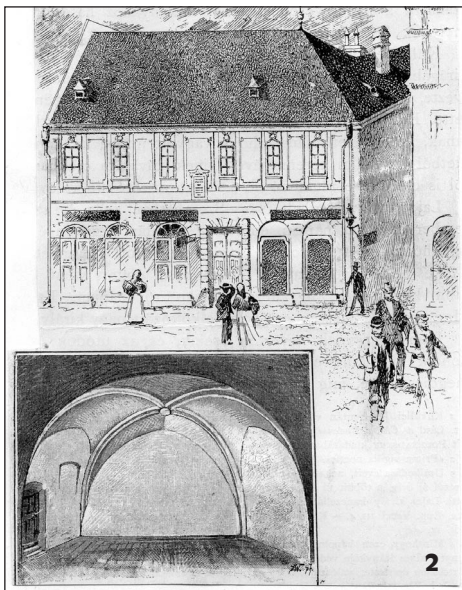
V druhom doplnení vedút mesta Trnavy prinášame niekoľko obrazov z rokov 1840 až 1892:

Pohľad na mesto približne z roku 18470 zhotovil perokresbou v kombinácii s akvarelom Ondrej Petrik. Tento málo jasný obraz je v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti (sign. MTH 1514), formát 140 x 250 mm.

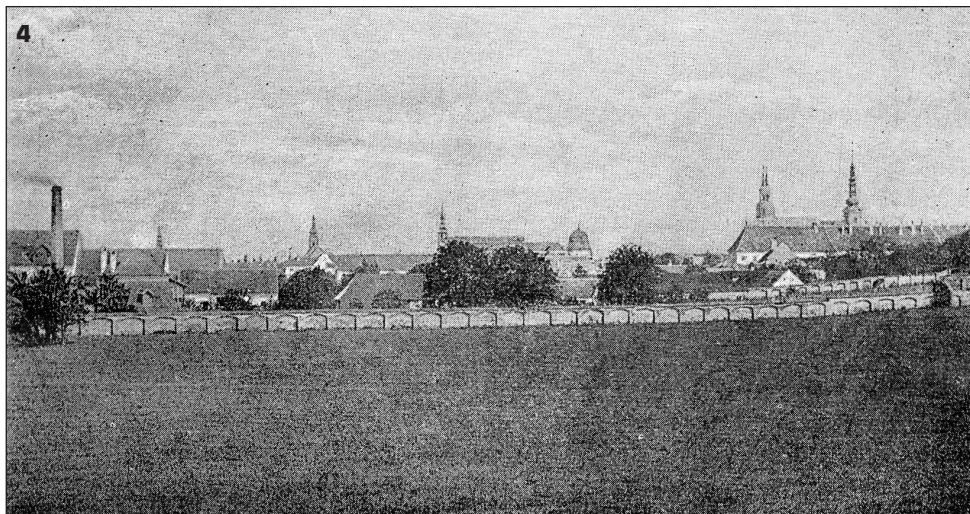
Veduta mesta, cez ktorú je text NAGY SZOMBATI (1) a nižšie pokračovanie (pod obrazom) LÖVÉSZ TÁRSULAT, bola vydaná Trnavským streleckým spolkom, datovaná je 30. septembra 1760. Formát veduty je 20 x 80mm (je v Štátnom archíve Bratislava, pobočka Trnava).

Obraz z roku 1789 (2) zobrazuje renesančnú budovu na Hviezdoslavovej ulici, v ktorej v septembri v roku 1382 zomrel po návrate z Poľska uhorský kráľ Ľudovít I. V dolnej časti je klenba pivnice. Peknú kresbu zhotovil a vyryl T. Weinwurm. Formát 140 x 105 mm.

Bývalú lekársku fakultu Trnavskej univerzity v roku 1892 (3) odfotoval a viackrát uverejnil trnavský fotograf Edmund Violand. Na obraze vľavo je časť ohrady pred hlavnou budovou Trnavskej univerzity. Formát 87 x 145 mm.

Pohľad na mesto „od železnice“ (4) zhotovil spomínaný Edmund Violand v roku 1892. Obraz

bol uverejnený vo výročnej správe Arcibiskupského gymnázia v Trnave na rok 1893. Formát 100 x 160 mm.

Ďakujem tým, ktorí mi poslali alebo venovali veduty.

H. R.

Verejná správa Trnavy v stredoveku

I. časť

Budovanie miest v Uhorskom kráľovstve predstavovalo nový prvok nielen v ekonomickej štruktúre krajiny, ale najmä výrazný zásah do dovtedajšej sociálno-právnej skladby obyvateľstva. Otázka samotnej štruktúry správy sídlisk s budúcim mestským vývojom nie je aj pre pomerne veľkú absenciu písomných správ vo vzťahu k týmto sídliskám zo staršieho ako 13. storočia (no napokon aj z celého 13. storočia) dostatočne zreteľná, niet však pochýb o tom, že významné lokality s nadregionálnym hospodárskym a strediskovým významom sa dávno tešili záujmu a podpore uhorských panovníkov. Ako je známe, v Uhorsku vývoj mestských sídel prebiehal najskôr v oblasti formovania obyvateľských komunit – mešťanov, za ktorým s väčším či menším oneskorením nasledovalo až budovanie vlastného urbanistického výrazu mesta. No vývoj nebol priamočiary, pretože v počiatkoch výsadných prvotných mestských komunit nachádzame zvyčajne inštitúciu richtára – napriek udeleným výsadám – v podobe akéhosi dedičného postu v rukách šľachty.

Ale aj časť najstaršieho obyvateľstva v rodiaciach sa výsadných meštianskych komunitách disponovala súčasne aj šľachtickými výsadami. Tento jav je charakteristický najmä pre obdobie po ničivom mongolskom (tatárskom) vpáde v rokoch 1241 až 1242, keď sa otázka budovania mestských sídel stala v programe rekonštrukcie krajiny prioritnou.

Vznik uhorských miest sa v privilegiálnom období teda javí ako „lokačný podnik“ pod kuratelou šľachty, pričom jeho sprievodným znakom bolo predovšetkým sústredenie najvyššej správnej funkcie – richtára – v rukách lokátora, často aj s dedičným následkom, prípadne striedaním tohto úradu v rámci jednej šľachtickej dynastie. V 13. storočí, zďa sa, ide o jeden z najrozšírenejších spôsobov výkonu judikatúry v rodiaciach sa mes-

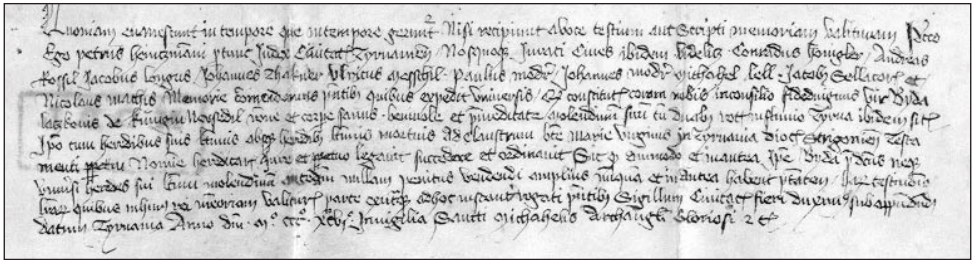
tách. Až postupne sa presadzujú nároky obyvateľských komunít – pôvodných adresátov výsad rodiacich sa miest, väčšinou až v priebehu 14. storočia. Tento vývoj možno pomerne podrobne sledovať na príklade viacerých miest, a to aj v Trnave.

Napriek tomu, že obyvateľská komunita v Trnave získala rozsiahle výsady a imunity už v roku 1238, samotný úrad richtára v Trnave sa definitívne dostáva do rúk mestskej komunity až najskôr v 30. rokoch 14. storočia. Dovtedajší richtári mesta – v súlade s tým, čo sme uviedli – boli šľachtici používajúci predikát „z Modranky“. Je tak možné, že prvým komunitne zvoleným trnavským richtárom bol síce už istý Marcel, spomínaný v listine z roku 1328, no samotná listina je nepochybné novoveké falzum a osoba Marcela v úrade richtára je preto veľmi otázna. A to aj pre skutočnosť, že ešte niekedy pred rokom 1334 bol richtárom Ján, syn komesa Jenslina, teda príslušník pôvodného lokátorského šľachtického rodu. Za richtára Trnavy, ktorý už celkom iste nepochádzal z lokátorského rodu, tak možno spoľahlivo pokladať až istého Diethma (*Diethmus*), ktorý v roku 1347 uzavrel v mene celej Trnavy dohodu s Ostrihomskou kapitulou o spôsobe platenia cirkevného desiatku mestom. S uvedenou emancipáciou trnavskej samosprávy priamo súvisí aj postupné prevzatie majetkov do správy mesta – konkrétne neskorších poddanských dedín, ktorými boli Hrnčiarovce, zem Parna, Horné Lovčice (*Nova villa, Nova civitas*), Ružindol, Veľké Brestovany a Modranka. Tie v druhej polovici 13. a v priebehu prvej polovici 14. storočia získavali jednotliví členovia lokátorskej dynastie a užívali ich ako svoj šľachtický majetok. Šľachtický predikát „z Modranky“ zostal však používaný jednou z rodových línií aj naďalej, a to bez toho, aby samotné mesto protestovalo. Poukazuje to na fakt, že postupné odovzdávanie majetkov bolo koordinované a vychádzalo zo vzájomnej dohody. Jedna z rodových línií šľachticov z Modranky (*Mogerdorferovci*) sa napokon v Trnave aj usadila a patrila k najvýznamnejším rodinám v meste počas celého stredoveku.

Základná štruktúra mestskej samosprávy sa nepochybne v Trnave dotvorila už do konca 14. storočia, o čom svedčia početné doklady o jednotlivých mestských úradoch v najstaršej účtovnej knihe z rokov 1392 (1394) až 1530.

Základným samosprávnym orgánom bolo „spoločenstvo mešťanov“, neskôr označované ako „*tota communitas*“ (v nemeckých textoch aj ako „*dy Gemayn*“). Je doložená v listinách už od 13. storočia ako ďalší adresát výsad či reprezentant obyvateľskej komunity v Trnave, a to popri richtárovi a prisázných mešťanoch (*r. 1325 iudex, iurati et universi cives civitatis Tyrnensis, r. 1335 – 1339 iudex, iurati ac universitas civium de Tyrna*). Zahŕňala všetkých držiteľov mešťianskych výsad, čo bol v pomere k celkovému počtu obyvateľov mesta pomerne úzky okruh osôb. O príslušnosti k tejto najvyššej mešťianskej vrstve sa viedla veľmi podrobná evidencia do mestských kníh už v 14. storočí. Tak sa napríklad dozvedáme, že v roku 1397 získali mešťianske práva Trnavy istý Demeter z Lopašova a tiež aj ďalší noví obyvatelia Ivanuš, Tomáš a Štefan, o ktorých pisár osobitne zdôraznil, že všetci sú Slováci. Táto mešťianska komunita bola základnou bázou, z ktorej vychádzali všetky ďalšie samosprávne orgány – najskôr to bola tzv. vonkajšia mestská rada, potom aj vnútorná mestská rada, richtár a mešťanosta. Z týchto štyroch základných úradných zložiek sa odvádzali nižšie úrovne mestskej samosprávy.

O vonkajšej mestskej rade máme pomerne dostatočné doklady už od začiatku 15. storočia, kedy ju tvorilo dvadsaťštyri mešťanov – podľa toho aj bola nazývaná ako tzv. „dvadsaťštorka“ (*vier und czvanzinger, viginti quatuor, viginti quatuor iurati, viginti quatuor seniores*). Ich zástupcovia sa pravidelne zúčastňovali pri povinných vyúčtovaniach predkladaných na schválenie mestskej rade nižšími hospodárskymi úradníkmi.

Listina trnavského magistrátu z roku 1396 s menoslovom mestskej rady

mi. Okrem zástupcov vnútornej mestskej rady a richtára bol súhlas zástupcov vonkajšej rady – „dvadsaťštvorky“ nevyhnutnou podmienkou bezchybnosti predložených účtov.

Vnútna mestská rada (*iurati cives*) bola zafinovaná už vo výsadnej listine pre trnavských hostí z roku 1238. Už vtedy ju mali tvoriť dvanásť „lepších“ mešťania. V neskorších písomných dokladoch táto dvanásťčlenná mestská rada vystupuje aj pod označením *consilium*, *senatus*, *consules*, *seniores duodecim*, *iurati cives seu consules*, a podobne. Pôvodne sa mestská rada na svojich zasadnutiach schádzala ad hoc podľa prerokovávanej záležitosti v dome príslušného mestského funkcionára. V dôsledku postupného nárastu úradníckeho aparátu i celkovej agendy však vznikla potreba špecializovanej budovy radnice. Tá sa prvýkrát pripomína v roku 1413 ako „*domus consilii*“ či „*domus consulum*“ – teda dom mestskej rady a radných.

Pozoruhodné sú však ich pomerne široké kompetencie, pretože pod mestskú radu spadali všetky ostatné dôležité mestské úrady týkajúce sa hospodárskych záležitostí, farských záležitostí, mestskej kancelárie, bezpečnosti a zdravotníctva. Pod mestskú radu patril aj špecifický úrad „židovského richtára“. Túto funkciu spravidla zastával jeden z prísazných mešťanov, nešlo teda o príslušníka židovského obyvateľstva v meste, kde toto inak vytváralo vlastnú komunitu i urbanistické geto. Zo židovskej komunity však pochádzal tzv. prefekt Židov (*prefectus*), ktorý bol priamym podriadeným a akýmsi spojovníkom medzi mestským úradom židovského richtára a samotnou židovskou komunitou. V roku 1522 bol napríklad židovským richtárom člen mestskej rady Jakub Schaffler a prefektom Židov istý Izák.

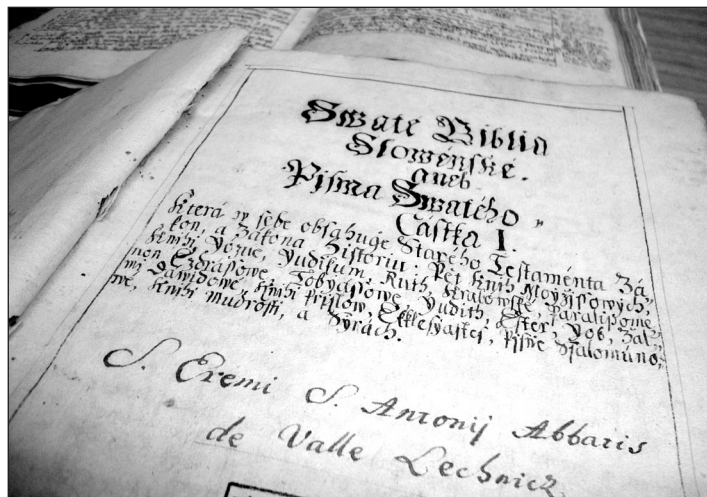
Hospodársku správu reprezentovala prestížna funkcia rektora mestskej pokladnice, pod ktorého spadala predovšetkým oblasť výberu mestských daní, výberu desiatkov, mestské príjmy z horného od trnavských vinohradníkov i správa vlastných mestských vinohradov a napokon aj správa mestskej soľnej komory (*Salczhoff*). Podľa toho jestvovali aj samostatné funkcie vyberačov (*exactores*) jednotlivých daní a desiatkov, horných majstrov (*magistri montium*, *Bergmaystern*) a soľníkov (*salsator*). Najdôležitejším príjmom bol výber mestskej dane, ktorý sa realizoval podľa jednotlivých štvrtí, pričom každú zo štvrtí mal na starosti osobitný vyberač (*exactor taxarum*), bol však aj piaty vyberač daní, ktorý mal na starosti poddanské dediny mesta. Vyberanie daní a ich evidencia sa konali za účasti mestského notára a na tento účel jestvovali aj špeciálne daňové zoznamy obyvateľov a domov – dnes, žiaľ, už nezachovaných.

doc. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.

Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta, Katedra histórie
(pokračovanie v májovom vydaní)

Ako sa vzácny rukopis Biblie dostal do Trnavy?

Text Kamaldulskej Biblie z druhej polovice 18. storočia prekladali kamaldulskí mníši v Červenom Kláštore pri obci Lechnica. Mnohí Trnavčania však ani nevedia, že tento významný text má spojitosť s našim mestom a regiónom. Originál Biblie, ktorej existencia a miesto uloženia sa považovali dlhé obdobie za nejasné, dnes patrí k významným dokumentom v dejinách spisovného slovenského jazyka. Originál sa nachádza v archíve Arcibiskupského úradu v Trnave.

Toto spojenie s našim mestom je skôr vecou náhody, ktorá v dejinách neraz zohrala svoju dôležitú úlohu. Zaujímavé je, že aj keď táto Biblia vznikla pravdepodobne na Spiši, je dokumentom predbernolákovskej slovenčiny, ktorá vychádzala zo západoslovenských prvkov. Práve tento jazyk sa stal základom bernolákovčiny, prvého slovenského spisovného jazyka. „Preklad

Biblie kamaldulskými mníchmi v Červenom Kláštore pri obci Lechnica na Spiši je najstarší zachovaný preklad celého Svätého Pisma do slovenčiny. Do roku 1946, keď bol nájdený, sa za najstarší považoval Palkovičov preklad z 1. polovice 19. storočia. Rehoľu kamaldulov založil v 11. storočí sv. Romuald prepracovaním benediktínskej regule. Prvá kamaldulská pustovňa v Uhorsku vznikla koncom 17. storočia na Zobore v Nitre. Druhým kláštorom tohto typu na Slovensku bol spomínaný Červený kláštor, kde pôvodne pôsobili kartuziáni. Kamalduli prišli do kláštora v roku 1710, kde neskôr založili profesórium, teda teologické učilište,“ hovorí archívár Arcibiskupského úradu v Trnave Rastislav Karaba.

Ponúka sa otázka, prečo v kamaldulskom kláštore vzniklo takéto dielo, lebo kamalduli boli veľmi prísny rád – prakticky ani nekomunikovali, keďže to boli tzv. mlčanliví mníši s prísny režimom. „Vynára sa hypotéza, že práve v polovici 18. storočia sa rehoľníci rozdelili na dve skupiny. Jedni žili vyslovene kontemplatívnym spôsobom života, teda prísne podľa regule svojho rádu, a druhí sa začali venovať aj vedeckej činnosti. Práve k tejto druhej skupine patril aj Romuald Hadbavný, známy autor viacerých jazykovedných a historických prác. Predpokladá sa, že aj on mal podiel aj na vzniku tohto diela. Ide o papierový rukopis v pôvodnej väzbe, vo dvoch zväzkoch, na ktorý bol použitý papier z viacerých papierenských dielní,“ hovorí Rastislav Karaba.

Rukopis našiel historik Vendelin Jankovič na fare v Cíferi v roku 1946. Po novembrovej revolúcii bol aj pre bezpečnosť premiestnený do archívu úradu, kde je uchovávaný a ochraňovaný. Písaný je ručne, po slovensky, v texte oboch zväzkov nie sú žiadne obrázky, iluminácie, ani iniciály. „Predpokladá sa, že pisateľom bol jeden pisár, ale na pre-

klade sa podieľalo viacero rehoľníkov, ktorí mali teologické, a aj jazykovedné vzdelanie. Svedčia o tom aj početné marginálne poznámky na okrajoch textu v latinčine, ktoré sa odvolávajú aj na originálne grécke a hebrejské texty. Zaujímavá je aj chronológia vzniku zväzkov. V úvode Nového zákona je datovanie 6. máj 1756, a v úvode Starého zákona je datovanie o takmer rok neskôr, 4. marec 1757. Z toho vyplýva, že by pôvodným zámerom mohol byť prepis Nového zákona, a až potom prišlo k rozhodnutiu, že bude prepísaný aj Starý zákon. Zaujímavosťou je, že na titulnom liste prvého zväzku je aj motto, ktoré je v latinčine a slovenčine, a nájdeme aj údaje o vlastníctve rukopisu. Sú to exlibrisy Jozefa a Šimona Kubániho," hovorí archívár Rastislav Karaba.

Dejiny kamaldulskej rehole v Červenom Kláštore sa skončili v roku 1782, keď bol prečítaný dekrét Jozefa II. o zrušení kamaldulských kláštorov. „Ďalší osud Biblie je nejasný. Celý archív bol presťahovaný do Budapešti, zrejme bez tohto rukopisu. Existuje hypotéza, že z Červeného Kláštora preniesol rukopis Imrich Hadbavný, farár v Hontianskych Nemciach. Okrem toho, že bol rodákom zo Spiša a menovec Romualda Hadbavného, mohol byť aj jeho príbuzným. Odtiaľto sa rukopis mohol dostať na faru do Dolných Plachtiniec, čo vieme podľa exlibrisu Šimona Kubániho, tamojšieho farára. Do Cífera ho najpravdepodobnejšie priniesol Jozef Kubáni, ktorý bol jedným z vlastníkov rukopisu, a neskôr aj farárom v Cíferi," pripomína R. Karaba.

Kamaldulská Biblia sa dočkala aj svojho vydania. V edícii Biblia Slavica vyšlo v roku 2002 v Nemecku faksimilné vydanie diela v dvoch zväzkoch, na ktorých sa podieľal nemecký slavista Hans Rothe. Vydanie pripravili pracovníci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV aj vďaka iniciatíve vtedajšieho riaditeľa ústavu Jána Doruľu. Súčasťou štúdií o vzniku a význame Kamaldulskej Biblie bola aj práca jazykovedkyne, pedagogičky na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity Eleny Krasnovskej s názvom Ortografické, fonologické a morfológické aspekty Kamaldulskej Biblie.

„Prepis do dobovej slovenčiny posúva vznik spisovnej slovenčiny pred Antona Bernoláka. Robil sa vtedy výber vydaní slovanských Biblií, a do tohto výberu bola zaradená aj Kamaldulská Biblia, zatiaľ v rukopise. Vtedy sme ju promptne pripravili na vydanie, aby sme ukázali, že slovenčina polovice 18. storočia bola už taká zrelá na kodifikáciu, ako sa to potom aj uskutočnilo. Pretože jazyk tejto Biblie, ako sa konštatuje v komentároch k vydaniu faksimile, obsahoval aj také prvky ako kodifikačné dielo Antona Bernoláka. Teda jazyk vzdelancov, terminológiu, prvky západoslovenského nárečia, a nájdú sa tam aj prvky, ktoré dokumentujú, že prepis do čistej podoby vznikol na Spiši. Je to rukopis, no nie je jasné, kde malo vyjsť vytlačené vydanie. Hovorí sa napríklad aj o Trnave ako mieste plánovaného vytlačenia, keďže sa ten rukopis našiel práve v neďalekom Cíferi. Z ciferskej fary sme sa pousilovali v spolupráci s cirkevnými úradmi zobrať ju z tohto neistého miesta do dobre opatreného priestoru na úrade v Trnave. Týmto prekladom sa skutočne dokázalo, že sila slovenčiny používanej v umeleckých dielach či v receptároch, bola skutočne už v predkodifikačnom období. Kamaldulský slovník je potvrdením, že preklad Biblie je vyzretý. Pretože kamaldulskí mnisi pravdepodobne ešte na Zobore prepísali tento slovník načisto v roku 1763. Vychádzali z toho, že musia pripraviť podklad, ktorý bude dobre radiť pri problémoch prekladateľov. Dôvetok je dôležitý, pretože sa v ňom hovorí, že musia preložiť text do jazyka, ktorý bude odlišný od jazyka susedov. Mali na mysli jazyk český a jazyk poľský," dopĺňa členka kolektívu prípravy vydania faksimile Kamaldulskej Biblie a pedagogička na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity Elena Krasnovská.

Text a foto: Martin JURČO

Livrej kočiša z kaštieľa Odescalchiovcov

V obci Suchá nad Parnou neďaleko Trnavy (v minulosti Dürenbach, Zuh, Szuha a pod.) sa do roku 1952 nachádzal renesančný kaštieľ (doložený od roku 1551). Najskôr bol sídlom správy jedného z dištriktov panstva Červený Kameň. Dedením a ďalšími rozhodnutiami sa časť majetkov v obci vrátane kaštieľa, dostala do vlastníctva Ferdinanda Pálfyho, ktorý bol aj biskupom a niekoľko rokov žil v suchovskom kaštieli. Medzi posledných vlastníkov kaštieľa patril gróf Ján František Pálffy (okrem iných aj majiteľ zámku v Bojniciach). Podľa katastrálnych zápisov sa v roku 1928 kaštieľ dostal darovacou zmluvou do vlastníctva Heleny (Ilona) a Ladislava (László) Odescalchiovcov. Poslední majitelia ho obývali ešte počas II. svetovej vojny. V spomienkach dedičanov sa objavujú práve oni ako páni kaštieľa.

V zbierke textilu a odevov Západoslovenského múzea v Trnave sa nachádza vesta a kabátik – v dokumentácii určené ako súčasť livreje kočiša z kaštieľa Odescalchiovcov v Suchej nad Parnou. Livrej má dva druhy zaujímavých strieborných gombíkov s erbmi. Vesta je z červeného súkna s bielo-modrou pásikavou bavlnenou podšívku. Zapínanie tvorí päť menších strieborných gombíkov s dvojitým erbom (Odescalchiovci a Keglevičovci). Kabátik je z tmavomodrého súkna, vpredu je krátky, vzadu má dlhý dvojdielny cíp. Vpredu má vo dvoch radoch po tri veľké strieborné gombíky, vzadu má deväť identických gombíkov a na rukávoch po dva menšie gombíky toho istého typu.

Na gombíkoch je erb Odescalchiovcov, na ktorom sú vo dvoch poliach pod sebou orol, lev a v ďalších troch poliach šesť nádob (olejových lúčok na svietenie) rozmiestnených smerom dolu v počte 3 – 2 – 1. Rovnaký erb sa nachádza aj v Ríme na vile rodiny Odescalchi, a tiež na kaštieli v Solčanoch.

V umeleckej zbierke múzea sa nachádza kolekcia jedenástich malých obrázkov (26 x 23 cm) členov rodu Odescalchiovcov. Sú to kolorované kresby jednotne adjustované v bielych rámoch so zeleným pásikom. Predstavujú podobizne starších členov talianskej vetvy rodu, zhotovené možno podľa grafickej alebo maliarskej predlohy. Patria k nim ešte dva samostatné obrázky veľkosťou prispôbené k tejto rade – portrét Anny Odescalchiovej rod. Degenfeld-Schonburg (litografia) a portrét kniežata Augusta Odescalchiho (kolorovaná kresba). Okrem toho sa zachovali ešte dve fotografie šľachtického interiéru pravdepodobne zo 40. rokov 20. storočia na zadnej strane označené ako interiér kaštieľa v Suchej nad Parnou).

Rod d'Erba Odescalchi pochádzal zo severného Talianska – oblasti okolo jazera Como, jeho história siaha až do 13. storočia. Rodina zbohatla najmä začiatkom 17. storočia,

kedy sa začali jeho členovia venovať bankovníctvu. Rod preslávil v 17. storočí Benedetto Odescalchi, ktorý bol v rokoch 1676 – 1689 pápežom ako Inocent XI. Bohatstvom a titulmi zahrnul najmä svojho synovca Lívia, ktorý sa vyznamenal v roku 1683 pri obrane Viedne. Habsburgovcom preukázal aj ďalšie služby, za čo dostal v roku 1689 titul ríšskeho kniežata a neskôr sriemskeho vojvodu spolu s veľkými majetkami v Uhorsku. Po smrti Lívia, ktorý zomrel bezdetný v roku 1714, prešli majetky a tituly na príbuzného Baltazára z milánskeho rodu d'Erba. Baltazárov potomok Lívius II. (1725 – 1800) získal v roku 1751 uhorský indigenát (príslušnosť k niektorému feudálnemu stavu) s majetkami, ku ktorým patrili aj veľkostatky v Nitrianskej Strede a v Solčianoch. Jeho potomkovia vlastnili tieto majetky ešte v 20. storočí. V oboch spomínaných obciach mali reprezentačné klasicistické kaštieľe s rozsiahlymi parkami. Príslušníci rodu zastávali významné krajské a stoličné hodnosti i dvorské funkcie. Odescalchiovcovia sa sobášmi stali príbuznými významných uhorských šľachtických rodov (Keglevič, Ziči, a i.).

Z posledných členov rodu, ktorí žili na Slovensku, si zaslúžia pozornosť bratia Artúr (1837 – 1925) a Július (1828 – 1895). Ich otcom bol knieža Augustín Odescalchi a matkou grófka Anna, rodená Zičiová, ktorí žili v klasicistickom kaštieľi s veľkým parkom v Solčianoch. Július si vzal za manželku Annu von Degenfeld-Schonburg (na obr.) a mali spolu syna Gejzu a tri dcéry – Paulínu, Helenu a Irmu. Suchovskí Odescalchiovcovia asi pochádzajú práve z tejto vetvy, mohli by byť deťmi Gejzu Odescalchiho. Pravdepodobne práve súrodenci Helena a Ladislav sú zapísaní v katastrálnom registri ako majitelia kaštieľa, ktorý dostali v roku 1928 darom. Helena – Ilona, narodená v Nitrianskej Strede 19. 2. 1888, zostala podľa genealogickej línie slobodná a bezdetná a zomrela vo Viedni 25. 2. 1973. Ladislav – László Géza Gyula Imre Balthazar August Karl, narodený v Nitrianskej Strede 7. 8. 1893, sa oženil 19. 10. 1949 s Aloisiou Fink v Kitzbüheli a zomrel v Salzburgu 30. 12. 1967. Dva malé portréty v zbierke múzea (mimo portrétnej rady) by potom boli vyobrazeniami ich priamych príbuzných. Knieža Augustín by zobrazoval ich prastarého otca a Anna von Degenfeld-Schonburg zasa ich babičku.

*PaedDr. Simona JURČOVÁ
Západoslovenské múzeum v Trnave*

Livrej kočiša Odescalchiovcov bude vystavená od 6. apríla v Západoslovenskom múzeu v Trnave ako zbierkový predmet mesiaca. Za pomoc pri získaní informácií o posledných majiteľoch kaštieľa ďakujem Františkovi Oborilovi, starostovi obce Suchá nad Parnou.

Zdroje:

Zbierkový fond Západoslovenského múzea v Trnave

Kol. aut.: *Slovenský biografický slovník IV. zväzok, Matica slovenská Martin 1990, s. 320-321, ISBN 80-7090-070-9*

Kol. aut.: *Suchá nad Parnou 1251-2001, vydavateľstvo Tripsoft Trnava 2001, ISBN 80968294-7-5*

<http://genealogy.euweb.cz>

<http://wikipedia.org>

Ako sa odievali Trnavčania v 18. a 19 storočí

V priebehu historického vývoja sa práve v odievaní odrážali politické, hospodárske i sociálne zmeny spoločnosti a zároveň sociálne a triedne postavenie nositeľa. Menili sa tiež požiadavky krásy určitej doby. V zbierkovom fonde Západoslvenského múzea sa nenachádzajú textilie ani odevy z 18. storočia, preto môžeme vývoj odievania komplexne sledovať od začiatku 19. storočia, najmä prostredníctvom módných časopisov, portrétov, ale i fotografií. Fotografia sa postupne stala bežnou súčasťou rodinných albumov. Nemenej významným prameňom informácií je tlač, reklamy krajčírskych i obuvníckych dielní.

Začiatok 19. storočia sa nesie v znamení významných politických zmien v celej Európe, ktoré so sebou priniesli i zmeny spoločenské. Dôležité postavenie získala vrstva vzdelaných ľudí, pokúšali sa dosiahnuť výsady, ktoré dovtedy užívali iba šľachtici. Z hľadiska odevnej kultúry bol prelom 18. a 19. storočia obdobím, kedy sa vo vyšších a stredných, šľachtických a meštianskych vrstvách presadila európska dobová móda. Táto nová vrstva meštianstva tvorila v budúcnosti Trnavy nositeľku módných európskych trendov.

V umeleckej zbierke Západoslvenského múzea sa nachádza kolekcia 14 portrétov rodiny Františka Zičího z Voderád (1751 – 1812), z toho 5 manželských portrétov jeho detí (s partnermi), ktoré mal z prvého manželstva s grófkou Máriou Annou Kollowrat-Krakowsky. Mužské portréty sú odeté vo vojenskom alebo jazdecskom odevu s koňom a ženské portréty sú štylizáciou postáv z mytológie. Maľby vznikli približne medzi rokmi

1805 – 1808 na objednávku grófa, tri z nich sú signované menom Carl Caspar (rakúsky maliar 1747 – 1809). Portréty sú obrazom vtedajšej empírovej módy, ktorá sa prostredníctvom viedenského kráľovského dvora šírila i medzi obyvateľmi Trnavy a jej blízkeho okolia. Jej prejavom boli hladké šaty s hlboko dekoltovaným živôtikom a nahými ramenami. Hodvábne šaty dopĺňali šály, štvorcové vlnené šatky, hlavy nosili učesané na grécky spôsob a dopredu pretiahnuté búdkovité klobúčiky. Nevyhnutným doplnkom boli taštičky v podobe vrecúšok. Pre mužský odev boli charakteristické farebné fraky alebo redingotky so svetlými dlhými nohavícami a biele alebo farebné vesty. Na portrétoch z tohto obdobia vidíme pánov v topánkach i vysokých čizmách, na hlavách dvojrohé klobúky i vysoké cylindre. Muži sa dávajú strihať nakrátko.

V 20. a 30. rokoch 19. storočia vychádzala nová módna vlna z prostredia trnavskej meštianskej spoločnosti. Domáca pani – manželka svojím odevom a správaním reprezentovala spoločenské postavenie manžela a zámožnosť rodiny. Začali byť módne promenády a prechádzky – „špacírky“ v parkoch, výlety do prírody, meštianske bály. Po presunutí Trnavskej univerzity do Budína Trnavčania i naďalej túžili po divadle a hudbe, z vlastnej iniciatívy dali postaviť v roku 1831 divadlo a založili Hudobný spolok. Podľa spomienok Mikuláša Schneidera Trnavského bola miestom pre plesy a tanečné zábavy

vtedajšia strelnica. Ďalšou spoločenskou miestnosťou bol Spiegelsaal (nejde o záhradný pavilón, ale o sálu v hostinci, ktorý stál neďaleko), tiež miestnosť v Jagergarten (neskorší Holovičovsko-Behmovský majer), ktorú navštevovala nižšia vrstva meštianstva. Trnavčanky sa opäť vrátili k šnurovačkám, ktoré zvýrazňovali štíhly ženský pás. Kontrastom štíhleho pásu sa stala línia oblých klesajúcich ramien zdôraznená širokými dlhými rukávmi, rukávy sa vsádzali veľmi nízko a vystužovali sa kosticami. Výstrihy lemovali čipky, neskoršie široké čipkované légy. Sukňa mala zvonový tvar, pod ňou sa nosili viaceré spodničky a, samozrejme, dlhé spodné nohavice. Šaty na bály si dámy dávali šiť z hodvábu, taftu, ale i z atlasu. Nosili sa náročne zložené účesy rozdelené nad čelom na cestičku a nad sluchami sa upravovali do bohatých lokní, temeno hlavy zdobili vyčesané uzly. V domácnosti sa nosili „mašamódky“, čiže čepce s tvrdou kovovou výstužou. Muži nosili kabáty so zapínaním na filigránové strieborné gombíky, bohaté šnurovanie zlatými stužkami, drahocenné reťaze na mentiekach a opaskoch. Na maľbách z tohto obdobia majú muži úzke priliehavé nohavice zapravené vo vysokých čizmách. Tento typ oblečenia v rôznych obmenách sa stal typickým oblečením zemana i mešťana v 30. až 70. rokoch 19. storočia.

V období druhého rokoka sa dámy vracajú k starej známej krinolína, čiže niekoľkokrát vrstvenej spodnej sukni. Vďaka technickému pokroku prevzali oceľové obruče na seba celú váhu sukne, ktorá sa tak odľahčila a stala sa veľmi populárnou. Masová továrenská výroba sprístupnila túto módu širokým spoločenským vrstvám. Dámy nosili rukávy úzke, pozvoľne sa rozširujúce smerom k zápästiu. Charakteristické bolo nosenie širokých volánov šitých z tylu, organtínu, gázy a tarlatánu. Úzke rukávy umožnili nosenie kabátikov, spočiatku boli jednoduché, siahali do pásu a vpredu boli vysoko uzavreté. Krásna žena musela byť bacuľatá a pozapínaná od krku až po topánočky na vysokých opátkoch, ktoré siahali až nad členky. Topánky boli vpredu na šnurovanie, najmä pre mladšie dámy. Účesy sa podstatne zjednodušili.

Koncom 70. rokov zasiahla Trnavu ďalšia módna vlna – bol to módnny turnýr, nazývaný tiež „höcker“. Úzky pás stiahnutý šnurovačkou, nazývanou tiež „mídra“, dlhé vlečky „šlepy“ charakterizovali slávnostnú toaletu. Účesy vyčesané vysoko dohora boli doplnené malými klobúčikmi na povrchu hlavy – kapotkami. Módne sa stali dvojdielne komplety, skladali sa z kabátika a zo spodnej a vrchnej sukne, kabátik bol niekedy vpredu otvorený s bielou blúzkou a vestičkou. Takto nám dokumentujú módu v Trnave portréty a fotografie žien rodiny Vaimárovcov. Mikuláš Vaimár bol obchodníkom a majiteľom prvého cukrovaru v Trnave, ktorý prosperoval v rokoch 1838 až 1865. V zbierkach Západoslovenského múzea máme i tanečné poriadky Heleny Vaimárovej a jej matky, podľa ktorých vieme, že žili aktívnym spoločenským životom i mimo Trnavy. V roku 1848 sa zúčastnili tzv. slovanského bálu vo Viedni, z ktorého si priniesli papierový vejár s vyobrazením všetkých slovanských národov v ich krojoch. Páni nosili smokingy alebo tmavé obleky, a do nich biele košele s naškrobenými manžetami, náprsenkami i golier-

mi. Módne boli i farebné vesty, ktoré museli ladiť s kravatami. Hlavy zdobili tvrdé klobúky „pinče“, ale i vysoké cylindre.

Európsku módu poznačil vynález šijacieho stroja, čo sa prejavilo rýchlosťou a zdokonalením vyhotovenia čipiek a výšiviek. Ručnú prácu nahradila práca strojová. Znížila sa cena tovaru a novovzniknuté obchodné domy ponúkali široký sortiment krajčirskej výroby podľa módných časopisov. Trnava si ponechala svoj provinčný ráz, v uličkách sa ukrývali starostlivo aranžované výklady krajčírskych salónov, bohaté dámy si dávali šiť v popredných mestských salónoch, pretože to bolo lacnejšie. Známe krajčirske dielne, ktoré uverejnili svoje reklamy v trnavských kalendároch v 90. rokoch 19. storočia, boli Markuš Manheim, Amália Fröhlich, Ignác Drechsler, Cecília Rollmann. Okrem krajčírskych dielní pôsobili i samostatné krajčírky spodnej bielizne.

Módny štýl z prelomu 19. a 20. storočia vytvoril nový ideál modernej ženy. Ženy začali viacej športovať a aktívnejšie žiť. Štíhlosť žien je stále zvýraznená tenkým pásom a zvonovitou sukňou, prechádzajúcou do vlečky, no rukávy na kabátikoch boli objemnejšie. Golierik tvoril priliehavý stojačik, tiež vystužený kosticami. Účesy boli na čele nakučeravené a vzadu stiahnuté do uzla. Populárnymi doplnkami boli klobúčiky zo slamy, hodvábu, zamatu, plsti, zdobené boli stuhami, ovocím i kvetmi, ďalej rukavice – farebné, čierne, krémové z jemnej kože, ale i háčkované. Vejäre, slnečníky. Nosili sa priliehavé kabátiky – redingotky so širokými rukávami, ale i široké peleríny. Blúzka v kombinácii so sukňou sa stala veľmi obľúbeným oblečením, zo začiatku mala podobu živôtika s vysokým golierom a vystuženými kosticami, až neskôr dostala podobu klasickej blúzky. Pod patronátom arcikňažnej Izabelly vznikol v neďalekom Cíferi spolok Izabella, uplatnilo sa v ňom výšivkárske umenie slovenských žien. Meštianky i šľachtičné v Trnave a v blízkom okolí nosili vyšívané blúzky v rôznych obmenách.

Módny tón udávali Viedeň a Budapešť, trnavské meštianky siahli po módných časopisoch ako Wiener Zeitschrift, Die Modenwelt, Der Bazar, Divatcsarnok, Magyar Bazar a maďarská verzia Wiener Mode – Divatsalon. Z redakcie Terézie Vansovej začal vychádzať prvý slovenský časopis určený ženám – Denica, ktorý ponúkal novinky zo sveta módy.

Mgr. Lucia DUCHOŇOVÁ, Západoslovenské múzeum v Trnave

Zdroje:

Zbierkový fond Západoslovenského múzea v Trnave

SCHNEIDER TRNAVSKÝ, Mikuláš. 1952. *Úsmevy a slzy*. Bratislava: Opus, a. s. 1981

SCHNEIDER TRNAVSKÝ, Mikuláš. 1938: *Hudobné a dramatické umenie v Trnave v minulosti a dnes*. In: *Trnava 1238 – 1938. Trnava: Spolok sv. Vojtecha v Trnave, 166 – 167 s.*

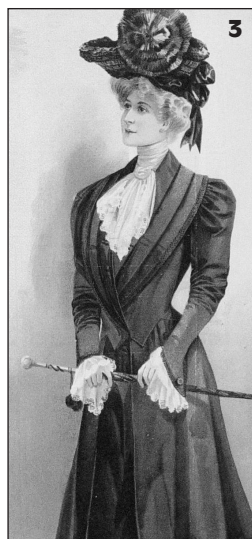
ZUBERCOVÁ, M. Magdaléna. 1988: *Tisícročie módy*. Martin: Vydavateľstvo Osveta, n.p. 1988, 156 – 236 s. 70-009-88 TMO

Fotografie:

Foto č.1: Antónia Zičí (1776 – 1856) vyobrazená ako Diana so šípom a loveckým psom

Foto č. 2.: Helena Vaimárová, dcéra Mikuláša Vaimára, majiteľa cukrovaru v Trnave

Foto č. 3: *Módny časopis Divat Salon, marec 1905*

Na radnici je nevšedná benefičná akcia

V posledných rokoch verejnosť zaznamenala viacero benefičných a charitatívnych akcií. Od vyberania peňažných darov na výskum rakoviny, cez zbieranie príspevkov pre zemetrasením zničené Haiti až po rôzne nadácie, ktorých cieľ aktivít je rôznorodý. Podobnú príležitosť máme aj v tomto období, keď sa mnohé združenia uchádzajú o percentá z našich daní.

Trnava sa však v marci stala svedkom benefičnej akcie, ktorá nezapadala do žiadneho zo spomínaných rámcov. No bola o to úprimnejšia, a priniesla aj rozmer navyše, azda aj preto, že bola nielen adresná, ale vznikla spontánne a z úprimnej solidarity. Svojmu kamarátovi a žiakovi 8-ročnému Trnavčanovi Maximovi Luptákovi sa snažia pomôcť vo výtvarnom krúžku Rybička, ktorý chlapec v súčasnosti nemôže navštevovať pre závažné ochorenie. Vznikla preto výstava, ktorej výťažok venujú chlapcovi na náklady spojené s liečbou. Vernisáž benefičnej výstavy prác detského výtvarného krúžku s názvom DAR 2010 pripravilo umelecké združenie BonArt a najmä jeho členovia Oksana Lukomska, Mykola Biloshytsky a Peter Babka v západnom krídle trnavskej radnice.

„Prvá myšlienka vznikla pred pár mesiacmi. Celkom prvou bolo dať výkresy na výstavu a peniaze venovať niektorej z nadácií. Niekoľkokrát som sa však stretla s babičkou nášho žiaka Maxíka Luptáka, ktorý bol veľmi chorý. Jeho rodičia prežívali veľa ťažkých chvíľ. Preto sme sa rozhodli, že pripravíme predajnú výstavu, a výťažok z nej dáme na účet chlapčeka. Vystaviť skutočne bolo čo, krúžok vediem už desať rokov, a za ten čas sa od našich detí nazbieralo veľa pekných vecí, ktorými sa môžu aj takto pochváliť. Teraz sme však pre Maxíka vymysleli aj špeciálnu tému – nechali sme sa inšpirovať Andersenovou rozprávkou, a robili sme na ňu ilustrácie,“ hovorí duša celého projektu, výtvarníčka Oksana Lukomska.

Podujatie obohatili kolegovia – hudobníci, a predstavil sa nielen gitarový krúžok pri trnavskej Kalokagatii, ale aj trnavskí profesionáli – hudobník a pedagóg Marián Mrva a Peter Radványi. „Oslovila ma Oksana Lukomska, či by sme neprispeli svojim dielom a tak neprilákali na podujatie viac návštevníkov. Keďže sme robili približne aj pred štyrmi rokmi podobnú akciu a vedeli sme, do čoho ideme, ochotne sme súhlasili. Myslím, že sa páčilo. Okrem toho naše deti dostali príležitosť, boli rady, že sa mohli predstaviť a ich rodičia si dokonca kúpili aj niektoré obrazy,“ hovorí Marián Mrva.

Na výstave bolo skutočne z čoho vyberať, od jednoduchých obrázkov s detskou tematikou, až po náročnejšie výtvarné diela, ktoré sa blížili k profesionálnemu výtvarnému umeniu. A ako takúto myšlienku prijala trnavská verejnosť? „Myslím, že toto je presne ten typ akcií, ktoré nielen môžu pomôcť konkrétnemu cieľu, ale aj robia celú myšlienku dôveryhodnou. Aj preto, že ide o konkrétnych ľudí a konkrétneho človeka, ktorému môžeme aspoň takouto trochou pomôcť,“ hovorí jeden z účastníkov vernisáže.

Finisáž, ktorá sa uskutočnila 23. marca, sa stretla s veľkým záujmom divákov. Predstavili sa na nej spisovateľka Mária Kutáková s knižkou Trnavské povesti a deti zo súkromnej základnej školy s materskou školou Montessori v Trnave a zo základnej a materskej školy v Pavliciach pod vedením hudobníčky Iky Kraicovej. Obrázky sa rýchlo miňali, finančný výťažok v ten večer už dosiahol výšku približne 700 eur.

Všetci, ktorých oslovila táto myšlienka, môžu ešte prispieť kúpou obrázka na pomoc malému Maximovi do 11. apríla vždy v utorok a štvrtok od 10.00 do 12.00 h a od 14.00 do 17.00 h a v nedeľu od 14.00 do 17.00 h.

Trnavská hudobná jar 2010

sa bude niesť v znamení osláv 375. výročia založenia Trnavskej univerzity a Roku kresťanskej kultúry

Úvodný koncert podujatia sa uskutoční 25. apríla o 19.00 h v Katedrále sv. Jána Krstiteľa a bude venovaný akademickému obč. Návštevníci sa môžu tešiť na vystúpenie miešaného speváckeho zboru Trnavia so zbornajstrom Andrejom Rapantom a vypočuť si skladby estónskeho hudobného skladateľa Arvo Pärta v podaní komorného orchestra Opery SND Musici del Teatro pod vedením Vladimíra Harvana. Moderátorom bude známy herec a spevák Kamil Mikulčík.

Nedeľňajší večer 9. mája o 19.00 h v Kostole sv. Anny bude patriť hudobnému zoskupeniu Trio Arami. Mesto Trnava si koncertom uctí pamiatku košických mučeníkov pri príležitosti 15. výročia ich svätorečenia.

Krásu barokovej hudby zahratej na dobových nástrojoch si záujemcovia budú môcť vychutnať 16. mája o 18.00 h v západnom krídle radnice. Na koncerte sa predstavia traja hudobníci z Českej republiky: Libor Janeček, Jan Beránek a Marek Kubát.

Záverečné vystúpenie Trnavskej hudobnej jari je naplánované na 21. mája o 19.00 h. Hlavným účinkujúcim bude trnavský robotnícky spevokol Bradlan vedený dirigentkou Hanou Borbélyovou, ktorý oslavuje 80. výročie svojho založenia. Hostom večera je mužský spevokol Vyrde Mannskor z Nórska, dirigentom súboru je Øvind G Berg.

-mž-

Svetoslav Veigl už našiel tie pravé dvere

Pôvodne tento článok mal byť pripomienkou 50. výročia Barbarskej noci, keď z 13. na 14. apríla 1950 boli na Slovensku zlikvidované všetky kláštory. Svetoslava Veigla táto noc zastihla vo Františkánskom kláštore v Trnave. V stredu 17. februára 2010 ho v Kráľovej pri Senci krátko po dovŕšení deväťdesiateho štvrtého roku života zastihla smrť.

Svetoslav Veigl, jeden z posledných členov Katolíckej moderny, sa narodil 24. decembra 1915 v Horňanoch. Pri krste prijal meno Ferdinand, neskôr básnické Svetoslav. Pod týmto menom, v latinskej podobe Clarus, ho poznajú mnohí Trnavčania. Práve svetlo a ruža sa najčastejšie objavujú v jeho básňach. Ako sedemnásťročný prišiel do Trnavy do Františkánskeho kláštora sv. Františka Assiského, kde prijal rehoľné meno Clarus. Tu sa stretol so svojim celoživotným priateľom, tiež básnikom, Rudolfom Dilongom. Študoval v Salzburgu a doktorát získal na Slovenskej univerzite v Bratislave. Za kňaza bol vysvätený 16. júna 1940. Neskôr vyučoval na rôznych školách.

Na Barbarskú noc si Svetoslav Veigl spomína takto: „Bola to skutočne barbarská noc a na mnohých miestach aj barbarské správanie. Ja som mal šťastie, že mladý muž, ktorý v tú osudnú noc vstúpil do mojej cely, bol veľmi slušný. Veď on plnil rozkazy, podľa ktorých mal byť po celý čas so mnou v cele, skontrolovať, čo si balím, a najväčšou zásluhou by bolo objavenie zbrane u niektorého z nás. Spomínaný mladý muž mi slušne vysvetlil, o čo ide a čakal na chodbe. Vlastne porušil rozkaz, počúval príkaz vlastného svedomia.“

V rokoch 1950 – 1959 pôsobil Veigl na fare Tulipán v Trnave. Z Trnavy odišiel do Abrahámu, kde pôsobil do roku 1977 a neskôr, až do smrti, pôsobil v Kráľovej pri Senci. V tom období, ako sám hovoril, vytrhli mu pero z rúk. V roku 2000 mu vyšiel výber z celoživotného diela pod názvom Nerušte túto ružu.

Do Trnavy sa vrátil 8. novembra 1989, keď ako prvý kňaz v histórii socialistického Slovenska bol pozvaný na besedu do kultúrneho zariadenia. Okrem hrstky odvážnych sa na nej zúčastnili

aj príslušníci ŠtB. Moderátor tohto stretnutia Teodor Križka neskôr povedal: „Vďaka Literárnemu klubu Bernolák po prvýkrát mohla verejne vystúpiť osoba duchovného stavu. Už vtedy som bol presvedčený o nasledovaní ďalších besied, ale prvenstvo bude vždy patriť Trnave.“

Svetoslav Veigl sa neskôr v Trnave viackrát zúčastnil na rôznych kultúrnych akciách a mesto Trnava mu v roku 2006 udelilo Čestné občianstvo mesta Trnavy. Stále sú aktuálne jeho slová: „Rozbeh po páde totality bol nádherný, ale dnes ma bolí rozvadenosť a nenávisť v našom národe. Ľudia by sa mali k viere nielen hlásiť, ale hlavne podľa nej aj žiť.“

S nádejou otvárame ďalšie a ďalšie dvere. Raz iste nájdeme tie pravé, napísal Svetoslav Veigl. Určite už našiel tie pravé, za ktorými je Stvoriteľ.

Margita KÁNIKOVÁ

Zážitok z múzea v tvorivej dielni pre deti

Západoslovenské múzeum v Trnave je medzi trnavskými školami známe svojimi kvalitnými lektorskými výkladmi prehľbujúcimi poznatky z regionálnej histórie, kultúry, ale aj prírodovedných oblastí. Ďalšou aktivitou, ktorou cyklicky prispieva k spolupráci so školami, sú tvorivé dielne. Tie tohtoročné prispievajú k spolupráci s Mestským múzeom v Zabrze, družobným mestom Trnavy.

Súťažná výzva Mestského múzea v Zabrze (pri príležitosti 75. výročia jeho založenia) je zameraná na zvýšenie povedomia detí a mládeže o múzejných zbierkach rôzneho typu a špecializácie, pôvodu a charakteru, ako aj ich vzdelávacích, historických či umeleckých hodnotách. Výtvarná súťaž sa zameriava na formovanie umeleckého vkusu detí a mládeže a rozvoja ich záujmu o dejiny umenia. Prvé kolo pre účastníkov od 5 do 19 rokov prebehne tento rok v máji v Mestskom múzeu v Zabrze. Porota – odborníci v umení, múzejníctve a pedagogike – budú hodnotiť zaslané diela a odmenia ich cenami. Múzeum v Zabrze vyzýva k spolupráci základné školy a základné umelecké školy. V Západoslovenskom múzeu chceme osloviť hlavne školské kluby v popoludňajších hodinách.

Cieľom výtvarnej súťaže je v prvom rade prehliť záujem o múzeum ako inštitúciu s dôležitým spoločenským poslaním, ktorá uchováva množstvo artefaktov historickej i umeleckej hodnoty. Pre naplnenie tohto cieľa bude pred tvorivou dielňou deťom poskytnutý zaujímavý lektorský výklad s cieľom oboznámiť ich s exponátmi a inšpirovať k tvorbe. Deťom sa tak inou, hravou a tvorivou formou priblížia hodnotné zbierkové predmety a múdrosť i šikovnosť našich predkov. Tento typ muzeálno-pedagogickej práce má tiež možnosť obrátiť pozornosť detí z komerčného sveta na svet umenia a jeho reflexiu.

Od apríla do mája sa budú vytvorené práce posilať do Mestského múzea v Zabrze, neskôr (až do konca roka 2010) bude tvorivá dielňa prebiehať v našom múzeu nesúťažne. Výstava najkrajších diel sa bude konať v decembri vo foyeri múzea. Samotné dielne sú vytvorené v Klariskom kláštore – hlavnej budove Západoslovenského múzea v Sakrálnej expozícii na prvom poschodí. Deti svoje diela vytvoria technikou nalepovanej mozaiky alebo pastelkami na rôzne témy inšpirované expozíciou. Téma aj technika sa môže prispôbiť požiadavkám pedagóga, ale aj veku účastníkov dielni. Práce musia byť označené menom, adresou a vekom autora. Vhodné je objednávať skupiny do 25 detí. Objednávky prijíma od začiatku apríla 2010 prezentačné oddelenie Západoslovenského múzea v Trnave na tel. č. 033-5512913 alebo mailom na zsmuzeum@zupa-tt.sk, kde sa dozviete aj bližšie informácie.

Pre pedagógov, ktorí by sa chceli so svojimi žiakmi zúčastniť súťaže o najkrajší zážitok z múzea samostatne, pripájame internetovú adresu múzea v Zabrze s presnými podmienkami súťaže: www.muzeum-miejskie-zabrze.pl.

Miroslava Kuracinová Valová
prezentačné oddelenie Západoslovenského múzea v Trnave

Zita Furková jubiluje a spomína aj na Trnavu

Nezameniteľný hlas a herecké majstrovstvo herečky a režisérky Zity Furkovej je známe ešte z čias existencie slávneho Divadla na Korze, a v poslednom období jej pôsobenia na domovskej scéne v Divade Astorka – Korzo '90. Herečka, ale aj režisérka Zita Furková má v tomto čase na oslavu o jeden dôvod navyše. Celá kultúrna verejnosť si spolu s ňou pripomenula jej okrúhle životné jubileum. A ani sama Zita Furková sa netají tým, že má na svojom životnom konte sedem krížikov, aj keď sa cíti na štyridsať.

Rodáčka z Hradišťa pod Vrátnom za Bielou horou absolvovala v roku 1962 štúdium herectva na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Potom dva roky pôsobila ako členka činohry Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene. Ďalšie sezóny strávila už v Krajevom divadle v Trnave. Do roku 1990 pôsobila v Divadle Nová scéna v Bratislave a v roku 1990 spolu s kolegami založila Divadla Astorka Korzo '90. Zita Furková je aj majiteľkou dabingových štúdií – Atiz a Artefakt a videoštúdiá Artkrea.

Okrem herectva sa venuje aj réžii a autorskej tvorbe. V divadle režírovala hru Frederica Garcíu Lorcu: Dom Bernardy Alby. Je nositeľkou ceny Igric za rok 1998 za herecký výkon v kategórii televízna dramatická tvorba (TV videofilm Priateľstvá padajúceho lístia, kde hrala postavu hnevlivej dôchodkyne Kanasovej).

„Ja mám na Trnavu spomienku v dvoch rovinách. Prvá bola moja maturita na trnavskej strednej škole. Bolo to na dievčenskom gymnáziu v roku 1958. Vtedy som do Trnavy chodila krásnym motoráčikom, ktorý premával z Brezovej pod Bradlom cez Hradište pod Vrátnom až do Jablonice. Tam sa prestupovalo na Trnavu. Týmto motoráčikom som sa neskôr dostala aj do Bratislavy, ale predtým ma čakalo ešte niekoľko divadelných zastávok,“ spomína na svoje obdobie mladosti herečka a režisérka Zita Furková. Druhé obdobie je spojené s existenciou Krajového divadla v Trnave, v ktorom Zita Furková po boku Evy Rysovej, Zory Kolínskej, Leopolda Haverla a ďalších, účinkovala v období rokov 1963 – 65. „Do Trnavy som však prestúpila zo zvolenského divadla. V Trnave som bola necelé dva roky, ale bolo to veľmi prínosné obdobie pre mňa, tam som mala celý svetový repertoár. Hrala som napríklad Oféliu v Shakespearovom Hamletovi v réžii Dezidera Jandu. Podľa mňa to bolo veľmi bohaté obdobie na herecké príležitosti. Keď herec má čo hrať, spomína pozitívne na divadlo. Napríklad, s Leopoldom Haverlom som hrala v Hájnikovej žene v réžii Jozefa Pálku, s ktorou sme potom prešli do Poetického súboru Novej scény v Bratislave. V roku 1965 sa však divadlo v Trnave rušilo, potom som mala úraz, takže som bola pol roka mimo, a niektorých preložili automaticky do Krajového divadla v Nitre. Ja som však do Nitry neprešla a ani som tam vôbec nehrala. Keďže Jozef Pálka bol režisér z Novej scény, ponúkol nám angažmán tam. Ale to na nás slávna éra Divadla na Korze ešte len čakala. To divadlo v Trnave zaniklo, a potom v roku 1974 vznikol celkom nový súbor s novou náplňou repertoáru,“ spomína Zita Furková na jedu zo svojich hereckých etáp spojenú s divadelným súborom v našom meste.

Martin JURČO, foto: autor

Trnavský objektív oslavuje štyridsiatku

Súťaž neprofesionálnych fotografov Trnavský objektív sa dožila okrúhlych 40. narodenín. Jubilejný ročník prakticky ničím neprekvapil, ale na druhej strane ani nesklamal. Celkovo sa zapojilo 75 autorov, ktorí spolu poslali 502 fotografií a deväť multimediálnych prezentácií. Do veľkej miery ide o stálice, ktorých mená i tvorbu pravidelní návštevníci Trnavského objektívu poznajú.

Deti nasledujú rodičov

Najmä v juniorských kategóriách však pribudli mladí nádejní autori, ktorých tvorbu označil predseda poroty František Tomík za perspektívnu. Talenty sa našli aj medzi najmladšími účastníkmi do 16 rokov. Čestné uznanie dostali Riško a Barborka Blaškovičovi zo Zavara, ktorí fotografovaním kráčajú v šľapajach svojho otca Eugena. Hlavnú cenu v tejto kategórii získala Trnavčanka Veronika Šlachtová. Len 12-ročná Veronika (na fotografii) aktívne fotografuje už tri roky. O jej talente svedčí aj prvé miesto vo svojej kategórii na celoslovenskej súťaži AMFO 2009. K fotografovaniu ju priviedol jej otec, ktorý predáva fotoaparáty. To, že talent na fotografovanie je dedičný, potvrdila aj Sabína Scheibenreifová z Hlohovca, ktorú porota ocenila rovnako ako jej otca Vernera.

Viac čiernobielych fotografií

Ďalším zaujímavým momentom tohto ročníka súťaže bolo vysoké zastúpenie čiernobielych fotografií oproti minulým ročníkom. Z celkového počtu ich bolo 212, teda viac ako 40 percent. V kategórii nad 21 rokov zaujal svojimi čiernobielymi fotografiami študent masmediálnej komunikácie Martin Bystriansky, ktorého porota

ocenila za reportáž Kapucíni. „Fotografie vznikli v rámci predmetu v škole, neskôr som si túto tému vybral aj ako bakalársku prácu,“ povedal Martin, ktorý z rodnej Detvy chodieval fotiť prostredie a ľudí v kapucínskom kláštore v Hriňovej asi dva roky. Fotografie, ktoré poslal do súťaže, predstavujú výber z tohto obdobia.

Trnavský región je jeden z najsilnejších

Počet multimediálnych prezentácií tento rok neprekročil desiatku, podľa poroty je však aj takáto účasť úspechom. Spomedzi deviatich prezentácií vyzdvihli Írsko, ktoré zdokumentoval Trnavčan Branislav Móric a Prechádzku Vikolincom od Trnavčanky Márie Kuššovej. Mária si do Vikolinca odskočila, keď čakala na svoju dcéru, ktorá robila príjmačky na školu v Ružomberku. Zrejme netušila, že vzniknú fotografie, ktoré porota navrhla predávať ako suveníry. Podľa člena odbornej poroty Pavla Pechu si súťaž aj naďalej drží vysokú úroveň a trnavský región je jedným z najsilnejších v rámci Slovenska. Potvrdzujú to úspechy na minuloročnej súťaži AMFO 2009, kde sa umiestnilo až sedem autorov z okresov Trnava, Piešťany a Hlohovec. Pecha to pripisuje dobrému fotografickému zázemiu, ktoré poskytuje miestny fotoklub, ale aj Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda, kde sa fotografia vyučuje ako predmet.

Fotografie budú vystavené v Západoslovenskom múzeu v Trnave do 17. mája. Víťazné fotografie poputujú na krajské kolo súťaže, odkiaľ môžu postúpiť až do celoštátnej súťaže AMFO 2010.

Katarína ROSINOVÁ

VÝBER Z AKTUÁLNYCH VÝSTAV

Sväté písmo ako inšpirácia novej expozície

Či sme kresťania alebo nie – Biblia patrí medzi kľúčové knihy svetového významu. Je nielen najčastejšie vyskytujúcou sa knihou v kresťanskom svete, ale aj najprekladanejšou. Existuje celý rad rôznych druhov Biblií, od klasického textu cez vysvetľujúce poznámky až po ilustrované Biblie. Premeny Biblie z depozitárov historickej knižnice Západoslovenského múzea v Trnave si až do konca augusta môžete prezrieť vo výstavných priestoroch Oláhovho seminára.

Nájdete tam nielen najstaršie výtlačky z nášho územia, ale aj niektoré ukážky z cudzích jazykov a aj celkom raritné vydania.

Čo stálo na začiatku tejto výstavy? „V poslednom čase som spracoval niekoľko Biblií zo 16. až 17. storočia, a tak vznikol prvý nápad. Nie je to však nič výnimočné, pretože v múzeu pripravujeme rôzne výstavy zamerané na historické tlače, takže táto expozícia je obmenou pôvodnej témy. V depozitári historickej knižnice Západoslovenského múzea sa nachádzajú tlače z Trnavy, tzv. tirnaviká. Vystavené sú tlače, ktoré vyšli v tunajšej univerzitnej tlačiarni. Je to Biblia v maďarčine, dva misály v latinčine a Sväté písmo v slovenčine

z 20. storočia,“ hovorí kurátor historickej knižnice a autor výstavy Premeny Biblie Milan Ševčík (na fotografii).

Výstava je komponovaná podľa chronológie a miest vydania. Tlače z Trnavy sú vystavené v jednej vitríne, v ďalších nájdeme najstaršie tlače, či ďalšie tlače, ktoré sú spojené s biblickými textami alebo náboženskou tematikou. Tlače v historickej knižnici končia začiatkom 20. storočia. Z Trnavy sú vystavené tlače zo začiatku 18. storočia, návštevníci majú možnosť vidieť titulné listy alebo záložky s poznámkami majiteľov a čitateľov. Napríklad, na Biblii z roku 1702 sú na záložkách rôzne poznámky v latinčine. „Našli sme zaujímavú tlač z 18. storočia. Je to český preklad Biblie, zaujímavé na nej sú drevorezy, na ktorých sú zobrazené biblické výjavy. Časom niekto z majiteľov tzv. necudné partie prelepil inými obrázkami. Dnes pôsobí takáto iniciatíva humorne. V tejto tlači nie sú žiadne záznamy o majiteľoch, ale podľa obrázkov, ktoré použil cenzor, sa dá predpokladať, že ide o zásah z 19. storočia,“ hovorí Milan Ševčík.

V expozícii je vystavená aj najväčšia mapa Svätej zeme, mapa Blízkeho východu a Jeruzalema z Tirinovho komentára k sv. Písmu z roku 1771. „Toto je asi najväčšia mapa Svätej zeme, nachádzajúca sa v historickom depozitári. Mapa je na päťkrát zložená, je to veľký rozmer. Našla sa v knihe veľkého formátu. Na mape sa nachádza celá Svätá zem, je tam aj veduta Jeruzalema. Zaujímavá je aj tým, že je orientovaná na sever a juh, a vľavo a vpravo.

Expozícia je venovaná aj rôznym konfesiam. Nájdeme v nej napríklad niekoľko Biblií, ktoré prekladal Martin Luther. Patril medzi prvých, ktorí preložili Sväté Písmo a zároveň tým prispel k spisovnej nem-

čine. Vystavené Biblie z jeho pera sú zo začiatku 18. storočia. Nájdeme tu aj Sväté písmo v nemčine, ktoré vyšlo vo viacerých mestách, napríklad v Regensburgu a New Yorku. Pochádza z konca 19. a začiatku 20. storočia a je zaujímavé svojou väzbou, kovovými sponami a slepotlačou.

Návštevníci majú možnosť vidieť aj fragment tóry. „Dotýkal som sa jej, keď som ju inštaloval, tak mi to azda spoluobčania židovského vierovyznania odpustia, keďže oni sa nemôžu tóry dotýkať rukami. Nevie- me presne, ako sa do depozitára dostala, je pomerne veľkého formátu. Je približne z 18. storočia, je to však fragment, takže sa z nej nedá viac vyčítať,“ hovorí Milan Ševčík. Výstava ponúka aj drobné tlač- e z prelomu 19. a 20. storočia. Sú to naprí- klad sväté obrázky, výstrižky, modlitby, na mnohých sú rôzne venovania alebo poznámky. Zaujímavé sú aj sväté obrázky s modlitbami za zomrelých. Medzi ďalšie zaujímavosti patrí napríklad Biblia v heb- rejčine, v jednej z kníh našli aj porovnáva- ciu tabuľku viacerých vydaní z gréckeho textu, aby si ho čitateľ vedel porovnať. „Pozoruhodné sú kópie drevorezov z Bib- lií zo 16. storočia. Keďže patria medzi najstaršie tlač- e v našom fonde, vystavili sme ich digitálne kópie. Vystavili sme aj kópie z českej Biblie, ktorá vyšla v Prahe v roku 1549, je to preklad z tzv. vulgaty, z latinčiny, nie z pôvodného gréckeho jazyka, a z nemeckej Biblie zo 16. storo- čia. Nemáme vystavené všetky Biblie. Ich presný počet v depozite ešte nepoznáme, pretože sa stále realizuje spracúvanie historického knižného fondu. Niektoré sú písané v tzv. fraktúre, pre mnohých je to stále čitateľný text, ide najmä o preklady Biblií do českého jazyka z 19. až 20. storo- čia,“ dodáva Milan Ševčík.

Výstavu Premeny Biblie si môžete v Oláhovom seminári prezrieť až do konca augusta.

Text a foto: Martin JURČO

Ľudový odev na území Trnavského kraja

Začiatkom marca bola v priestoroch Zá- padoslovenského múzea sprístupnená výstava Ľudový odev na území Trnavské- ho samosprávneho kraja. Pripravená bola v spolupráci šiestich múzeí v pôsobnosti TTSK. Iniciátorom realizácie výstavy bolo Záhorské múzeum v Skalici. Pôvodným zá- merom bolo prezentovať TTSK prostred- nictvom bohatstva ľudových odevných variantov na folklórnom festivale v ra- kúskom mestečku Hohenau an der March. Výstava je komponovaná ako putovná a dosiaľ bola prezentovaná v Záhorskom múzeu v Skalici a Žitnoostrovnom múzeu v Dunajskej Strede.

Na území TTSK sa v minulosti vytvorili tri odevné oblasti: trnavská, podunajská a zá- horská s viacerými odevnými variantmi. Výstava približuje trnavský, piešťanský, hlohovecký, skalický, šoporniansky odev- ný variant a odev zo Žitného ostrova.

Návštevníci môžu uvidieť bohatstvo výšivky zlatou a striebornou niťou cez kartón, ktorá vytvára plastický reliéfny efekt na čepcoch, rukávcoch, tačloch či mašliach, ako i jemnú gatrovú – šitú čipku na čepcoch a ručníkoch trnavskej oblasti. Piešťanský odevný variant predstavuje krása farebnej madeirovej – dierkovanej výšivky na rukávcoch a košeliach, čepce s čelenkou zakončenou do tvaru typických „zubov“, ženská kacabaja z belasého súkna s okrajmi ozdobenými malými vysekáva- nými oblúčkmi. Belasé súkno sa uplatňuje i v piešťanskom mužskom sviatočnom odeve – veste a nohaviciach ozdobených našitým kontrastným šnurovaním. Drobná, farbami hýriaca rastlinno-geometrická výšivka na čepcoch, rukávcoch a záste- re predstavuje ľudový odevný variant zo Šoporne v okrese Galanta. Nechýba vzdušne nadýchaná krehkosť ružovo-bela- sých, oranžových a bielych látok zo Skalice

s efektnou dierkovou výšivkou a kvetinovými motívmi na ručníkoch a zásterách. Špecifikum tvorí ľudový odev z okolia Hlohovca s drobnoriasenými zásterami a červeno-modrou madeirovou výšivkou na golieri a okrajoch rukávov, ktorý tvorí prechodný odevný variant medzi trnavským a piešťanským.

Odev je inštalovaný na párových figurínach muža a ženy. Výnimkou je oblasť Žitného ostrova, kde sa ľudový odevný variant nevyvinul, resp. sa veľmi skoro začal nosiť odev mestského typu. Typické preň boli strieborné, často filigránom zdobené gombiky, ktoré mali dokonca väčšiu cenu ako celý odev a v domácnostiach sa uchovávali priam ako relikvie.

Na paneloch a vo vitrínach sú umiestnené časti ľudových odevov – čepce, šatky, kabátiky, svadobné pôlky. Atmosféru dotvárajú dobové fotografie.

Výstava bude v Západoslovenskom múzeu v Trnave prístupná do 9. mája 2010, následne si ju budú môcť návštevníci pozrieť vo Vlastivednom múzeu v Galante.

Aneta CINTULOVÁ, etnologička ZsM

Výstavy z tvorby Jiřího Davida v Kopplovej vile a synagóge

Výstavy Bežná retrospektíva v Kopplovej vile Galérie Jána Koniarka a Kryštálické brehy v Synagóge – Centre súčasného umenia potrvávajú do 11. apríla. Ich kurátorom je Vladimír Beskid.

Venovanie oboch výstavných priestorov Galérie Jána Koniarka jednému autorovi je ojedinelým počinom. Hlavným zámerom organizátorov bolo predstaviť slovenskej verejnosti jednu z kľúčových postáv strednej generácie na českej (aj československej) scéne – Jiřího Davida.

Inštalácia Kryštálické brehy v synagóge prináša aktuálne dielo Jiřího Davida, ktoré vzniklo špeciálne pre tento priestor a reflektuje historickú pamäť objektu syna-

gógy. Ide o vytvorenie situácie piesočnej púšte so zábranami neónových svetiel v podobe ostnatého drôtu s centrálne umiestnenou hlavou v piesku, nad ktorou sa honosne kolíše kryštálový luster. Táto site-specific inštalácia otvára mnohé roviny čítania a interpretácie: opiera sa o židovsko-kresťanskú tradíciu (prechod izraelitov cez púšť, duchovné putovania aj holo-kaust), otvára otázky bohatstva a chudoby dnešného sveta ako aj osobné momenty necitlivosti voči inej kultúre, inému náboženstvu, či necitlivosti voči samému sebe, či známe stavanie „zámkov na piesku“.

Ako naznačuje názov Bežná retrospektíva, v Kopplovej vile ide predovšetkým o historický zostrih vyše tridsaťročného účinkovania Davida od konca 80. rokov (od skončenia pražskej akadémie) dodnes. Výstava však nemá chronologický charakter, predstavuje skôr komprimovanú verziu rozvetvených tém a nosných znakov, stále fragmentárnu a torzovitú cestu autora časom. Pre diváka výstava predstavuje skôr vizuálne „náučný“ chodník krajinou Davidovho myslenia v jednotlivých obdobiach, väčšmi vizuálnu zónu spochybnenia a zneistenia ako oslavnú púť za „veľkým“ umením.

Výstava prezentuje Jiřího Davida ako multimediálneho umelca, ktorý volí a mizuje jednotlivé médiá podľa potreby výpovede. Preto na výstave stretávame rozličné podoby maľby od rozmerných plátien postmodernej lekcie, cez konceptuálnu polohu po expresívne podania, ďalej nasledujú kresby, príbehy objektov a inštalácie,

fotografické série a výber z DVD videí. Nachádzame tu aj rad netradičných materiálov a postupov (makovice, montážna pena, vata, zemiaky, mäsozravá rastlina, olejový fix na igelite, kresba na maslový chlieb, maľba na ovocie a zeleninu a pod.).

Autor predstavuje svoj vizuálny slovník tém, kde reflektuje národné otázky, náboženské symboly, intímne a erotické situácie. Prináša spoločensko-politické námety: na výstavu sa vstupuje popod čiernobielu zástavu bývalého Československa, potom nás sledujú uhrančivé Hitlerove oči, miňame zvukovú inštaláciu s mŕtvou Marilyn Monroe, atď. Na druhej strane prezentuje aj subtilnejšie výpovede a osobné znamenia: prvotné kresbové záznamy, chabo osvetlená postieľka v plexiboxe, obrázok s nápisom Mama a škrabancami na stene; fragmenty bývalých inštalácií (Olomouc, MXM Praha), veľká päťmetrová slepecká palica...

Výstavu je možné vnímať ako predbežnú rekapituláciu a vlastnú sebareflexiu autora po päťdesiatke. V prípade Jiřího Davida stále ide o intelektuálny dištanc v dnešných časoch pretrvávajúcej „sociálnej vyblednutosti“ (pojmem J.D.). V priebehu dvoch rokov je to tretia retrospektívna výstava autora, po GHMP v Prahe a Moravskej galérii v Brne (Predbežná retrospektíva, obe 2009, kurátor: Marek Pokorný) a zároveň je to aj najväčšia prezentácia Jiřího Davida na Slovensku.

Partnermi výstav sú Moravská galéria v Brne, České centrum v Bratislave.

Vlasta Žáková: Koniec párty

KlUb 3, Kopplova vila Galérie Ján Koniarka, kurátor: Vladimír Beskid, výstava je otvorená do 11. apríla.

Projekt pod názvom Koniec párty predstavuje najnovšiu tvorbu mladej košickej výtvarníčky Vlasty Žákovéj (1981), ktorá rozvíja aktuálny výtvarný jazyk v charakteristickej polohe textilných obrazov

a sôch. Táto osobitá maľba šitím s vlastnou „nífokresbou“ ukazuje značnú vyspelosť autorkinho programu, jej nasadenie a dokonalé zvládnutie technológií šitia (tu zhodnocuje svoje predošle stredoškolské vzdelanie aj osobné smerovanie). To jej umožňuje slobodne sa pohybovať v teréne textilných obrazov. Jej práce prinášajú výsostne osobne zažitú a „zažitú“ emocionalitu. Technika práce, podložená zautomatizovaním ovládaním šijacieho stroja, prezentuje vrstvenie tenkých štruktúr „vštepovaním“ nití, bavlniek, stužiek, flitrov a neodstrihnutých línií. K tomu sa pridáva striedanie látok a tylovej sieťoviny, striedanie strojového a ručného šitia, rôzne typy spojov, raz ako rozhrania, ktoré do seba narážajú, lámu sa a nepokračujú, inokedy ako súznenie i zmnožovanie súvislostí a otváranie nových príbehov.

V krátkom čase Žáková prešla cestu od rozmerných imaginárnych krajín a abstraktných „poruchových“ kompozícií k mnohofigurálnym rozprávaniam a scénam. Osobitnú pozornosť venuje svetu zábavy mladých – nekončiacim víkendovým pártym. Na základe amatérskych fotografií a internetových sietí skladá mozaiku tanečných večierkov a bujarej zábavy. Tento falošný svet úsmevov, nevinnosti a vzrušenia, straty zábran a limitov tlmočí autorka presvedčivo a kriticky. Za sériu drobných jedenástich výjavov z roztopašnej zábavy pod názvom Narodeninová párty (2008) získala čestné uznanie na česko-slovenskom bienále mladého umenia Skúter II v Trnave (2009).

V aktuálnej trnavskej prezentácii prináša aj práce z tejto série, ale sústreďuje sa nový cyklus textilných plastik v reálnej veľkosti a situácií akoby už na „koniec párty“, zachytáva momenty už po veľkej veselici (Lilith in Action, 2009).

GJK v Trnave sa podieľala aj na vydaní prvého individuálneho katalógu Vlasty Žákovéj pod názvom Suture, Košice 2009.

Posledný teplý večer sezóny v Kryme roku 1967

Trnavský Krym v centre mesta bol dlhé desaťročia strediskom vynikajúcej zábavy. Na svoje si prišli aj kartári, šachisti a gurmáni. Keď sa na internom oddelení trnavskej nemocnice liečila z obezity stopäťdesiatkilová „trnavská osobnosť“ prezývaná Pupák, dávala si z Krymu ilegálne nosiť každý večer v obedároch sedem porcií najlepšej sviečkovej s knedľami navyše. Okrem kartárov v Kryme hrávali aj najlepšie hudobné skupiny a stretávali sa tam trnavskí hudobníci. Ďalšia stopäťdesiatkilová osobnosť – vynikajúci huslista Gajlík, ktorý sa v trnavskom hoteli Imperiál preslávil spievaním piesne Chytila jsem na pasci motýlka, občas dofrčal do Krymu na mopede Babeta, zapadol do kaviarskeho boxu potiahnutého hnedou kožou a za popoludnie vypil štyridsať poldecákov gruzínskeho koňaku. Potom spokojne odfrčal domov na stonajúcej Babete, ktorú pod jeho mohutným telom nebolo vôbec vidieť. Zdalo sa, že sediačky letí mátožne Trnavou s rukami napoly vystretými v žehnajúcom geste.

Bola teplá jeseň 1967. Ešte bola v prevádzke aj letná záhrada Krymu, ale už sa sedelo, hralo a tancovalo vo fantastickej kaviarni, ktorú ešte veľmi, veľmi dlho po Víťaznom februári 1948 všetci nazývali pôvodným názvom Tallmeiner. V druhý októbrový piatok sa pred obedom objavila v kaviarni skupina študentov pedagogickej fakulty so šéfom katedry hudobnej výchovy profesorom Strelcom, ktorý sa preslávil tým, že raz po takejto vínnej pauze so študentmi zaspal na dekanskej porade, a keď sa prebudil, povedal historickú vetu: „Čože je to za schôdza, keď tu ani guláš nepodávajú...“

Po dvanástej prišli do Krymu siláci Jano Ďalák s Pupákom, s priateľmi Erinom Máhrom a Kazom Melušom. Pupák sa pustil do sviečkovej s knedľami a neprestal, kým v jeho útrobach nezmizla posledná porcia.

Poobede sa v záhrade Krymu objavil Jožo Švehla, posledný šľachtic v Trnave, ako sám seba nazýval, aj so svojim plnoštíhlým priateľom Paľom, ktorý po pive okamžite zaspal.

Čoskoro sa tu stretli aj trnavskí výtvarníci Karol Hučko, Emil Paulovič a Jozefovia Dókovci. Občasné návrhy „posledného trnavského šľachtica“ Jozefa Švehlu, aby mu namaľovali plot a letnú kuchynku, už považovali za súčasť miestneho koloritu, bez ktorého by to nebolo ono.

Pár dní a možno aj nocí už vtedy pobýval v záhrade Krymu profesionálny bubeník, harmonikár a spevák Mišo Krajčovič, ktorého pre dĺžku nosa prezývali Buratino. Domov ísť nemohol, lebo trucoval. Keď mu žena pred pár dňami vyčítala: „Mišo, nič mi doma nepomôžeš, ani rád neutreš...“, Mišo namiesto odpovede len zavrčal nereprodukovateľné odporúčanie, čo mu má..., rázne pozdravil: „...a dovidená!“, a tri dni ho nebolo. Už mu bolo dlho, preto bol aj celkom rád, keď ho žena napokon našla v záhrade Krymu a povedala: „Mišo, poď už domov, ved si volade aj dvesto korún minul...“

Buratino, aby nestratil pred kumpánmi tvár, sa vystrel a roztrpčene ju obvinil: „Čó? Tristoštyricat!“

Vo vedľajšom boxe sedeli trnavskí trampí z osady Túlaví psi – Šaman, Šoko, Maro, Makar a Atana Hú a pobavene sledovali, ako sa previnilec Buratino ľahko mení z obžalovaného na žalobcu.

Posledné obedy boli dojedené, v kaviarni to šumelo, riava rozhovorov silnela. Do ulíc Trnavy vyrázil od kuchyne s ríksou naloženou pomyjami pomocný pracovník Dževan,

na ktorého vedúci Krymu Milan Císar nedal dopustiť. Mentálne postihnutý Dževan bol presvedčený, že je boxer a na trnavskom korze vždy rád predviedol ukážku boxerského zápasu s pomyselným protivníkom.

Zvečerievalo sa, zábava v Kryme naberala obrátky. Do kaviarne vstúpila hliadka zložená z dvoch príslušníkov VB. Vrchný Mozga im priniesol do šatne, kde kraľovala pani Vavrová, dva koňaky. Všetko bolo, ako má byť, obyklí hostia sa držali svojich zvykov. Nič nenasvedčovalo tomu, že tento večer sa bude niečím líšiť od iných.

„...vím, co se bude díť, býk už se v ohradě vzpíná, kdo chce, ten může jít, já si dám skle-níci vína...“ znela z kaviarne obľúbená pieseň Joža Adamca, futbalistu mužstva Spartaka Trnava, ktoré v roku 1967 otvorilo sériu najväčších futbalových úspechov nášho mesta – titulov majstra ČSSR.

V ten večer sa však v kaviarni objavil i bývalý vynikajúci futbalista Dušan, ktorý pre problémy s alkoholom už futbal nadobro zavesil na klinec. Práve popíjal s kapelníkom Janom pri stole hudobnej skupiny Optimist, keď prišla nová kapelníková frajerka Janka. Podgurážený Dušan okamžite Janke nalial, oblapil ju okolo krku a chcel ju bozkávať. Janka kričala, vytrhla sa a utekala na pódium, kde sa schovávala za hrajúcich Optimistov. Tí prestali hrať a krkmi gitár, saxofónom a trombónom bránili Dušanovi, ktorý ako orangutan pobiehal okolo nich. Sprvoti to vyzeralo celkom zábavne, ale po chvíli sa mu podarilo obranu prelomiť, zdrapil na raty kričiacu Janku a vliekol ju von. Keď sa vzpierala, riadnu jej vylepil a níkym nerušený ju vytiahol na ulicu. Štamgasti si ani nestihli uvedomiť, čo sa deje. Len jeden blázon za nimi utekal, ale dievča a ani seba sa mu zachrániť nepodarilo. Dušan potom zatiahol kričiacu Janku do Zámočnickej ulice, hrozne ju zbil a ušiel. Janku s otrasom mozgu odviezla sanitka do nemocnice.

Správa o beztrestnom vyčiniani násilníka sa rozniesla po meste. Na druhý večer boli v Kryme opäť Ďalákovci, taxikári a aj „posledný šľachtic“ Jožo Švehla so spiacim kamarátom. Spevák Optimistov Ľuboš Novotný si pripravil kábel so zástrčkou, ktorá mala na konci živých a poctivých 220 voltov.

Pri Optimistoch sedeli dievčatá z pedagogickej fakulty. V kaviarni vládlo napätie, ale škodná nechodila. Až keď šli dievčatá k šatni, vošiel zvonku Dušan a inšpirovaný včerajším „úspechom“ hneď chcel, aby s ním šla pekná študentka Libuška von. Tá sa vzpierala, a tak aj jej jednu treskol. Viac už nestihol. Vrchný mu oznámil, že ho vonku čaká taxik. Pred kaviarňou naozaj stála Volga. Dušan prišiel k nej a chcel sa spýtať šoféra, čo chce. Vtom si všimol, ako sa okolo neho začína uzatvárať kruh postáv. Pochopil, že je zle. Zbadal, ako ku Krymu ťahá s rikšou plnou pomyjii Dževan, pred ním hliadka VB. Začal kričať: „Hej, žandári, pomoc, poďte sem!“ Hliadka usúdila, že po včerajšku nemá dôvod meniť svoje zvyky a tváriac sa, že nevidí a nepočuje, zahla do Krymu na koňačík. Iba Dževan zastavil rikšu a sledoval, čo sa deje...

Dušan sa pokúsil o útek. Vyštartoval, ale Jano Ďalák ho tak kopol, že ho zodvihlo do vzduchu a tresklo o karosériu Volgy. Zrejme ho to doplietlo, lebo sa Jana spýtal: „Tak čo, chceš ešte?“ Keď sa postavil, Jano udrel a Dušan sa opäť vyvápľal pod autom. To si niekoľkokrát zopakovali aj Kazo Meluš, Pupák, a kto bol práve poruke. Dževan obďaleč vzrušene predvádzal tieňový box. Nakoniec, keď sa vymláteneý Dušan zviechal zo zeme, priviedli k nemu chlapani zbitú Libušku. Dušan si musel pred ňou kľaknúť a odprosiť ju. Nechcel, reval, ale zakaždým sa mu niečo ušlo. Nakoniec už len bezmocne kľáčal, plakal a odprosoval. Keď chlapani s Libuškou od neho odchádzali, Dušan ručal od zlosti a prisahal, že všetkých, čo tam boli, si po jednom pochyťá a pozabija.

Statoční ochrancovia cti trnavských dievčat sa vrátili do kaviarne, aby náležite zaliali akt pomsty. Štamgasti pripíjali na zdravie pomstiteľov a každému, kto prišiel neskôr, vzrušene a do detailov opisovali dramatické udalosti toho večera. Tesne pred záverečnou už v Kryme kolovalo niekoľko verzii príbehu. Došlo aj ku slovným konfrontáciám, lebo každý rozprávač si robil nároky na originalitu a vierohodnosť svojho podania. Horúca krv začínala vriieť. Huriavk sa prelínal so slovami piesne Slavíci z Madridu: „...vím, co se bude díť, býk už se v ohradě vzpíná, kdo chce, ten může jít...“ Nikto nechcel. Keď to už vyzeralo, že večer sa nikdy neskončí, klampiar Szapu so svojím spolupracovníkom strhli na herní spod strechy rínu, každý ju chytil na svojom konci a vytlačili ňou všetkých bitkárov, hostí a čašníkov z letnej záhrady. Tak sa v Kryme skončil posledný teplý večer sezóny roku 1967.

Marián MRVA

Epilóg

Dušanovi súd za násilnosti vymeral niekoľkoročnú basu a odvtedy ho v Trnave nevídať. Dževan zomrel po autonehode. Krym už neexistuje. V budove, kde bola kaviareň, je teraz predajňa textilu.

Päť nových rekordov 36. plaveckého mítingu

Krytý bazén Materiálovotechnologickej fakulty STU v Trnave patril 13. a 14. marca 36. ročníku medzinárodných plaveckých pretekov Veľká cena Trnavy za účasti 297 športovcov z Maďarska, Poľska, Rumunska, Ukrajiny a SR. Na pôde Trnavy ich privítal primátor mesta Ing. Štefan Bošnják.

Medzi prihlásenými nechýbal najlepší plavec SR za rok 2008 Ľuboš Križko (Dukla Banská Bystrica), vlani najlepší junior SR Milan Medo (Tozan SC Topolčany) a z Ukrajiny pricestoval silný reprezentačný výber na čele s dvojnásobnou juniorskou majsterkou Európy 2009 Darynou Zevinovou. Práve v jej podaní videli diváci nové rekordy mítingu (100m znak – 59,83 s, 200m znak – 2:07,91 min). Ďalšie dva rekordné zápisy pridala jej tímová kolegyňa Ganna Dzerkalová (200m polohové preteky – 2:15,98, 200m prsia – 2:29,34). V druhom prípade stála na stupni najlepších aj Trnavčanka Monika Púchla, tretia za 2:42,9.

Tiež súperenie žiactva zaznamenalo v jednom prípade doteraz najlepší výkon Veľkej ceny Trnavy. Tomáš Púchly z domácej TJ STU zdolal polohovku na 100m za 1:10,18. Zo šiestich rámcových disciplín vyhrali trnavské nádeje päť. Okrem Púchleho aj Barbara Bartovičová, Barbora Križanová, Dominik Velický a Natália Macková. Náš malý Rím zastupovalo 45 štartujúcich.

Hlavnou disciplínou najvýznamnejších pretekov v 25-metrovom krytom bazéne na Slovensku bol motýlik na 200 m. U mužov obhájil lanský primát Piotr Luczak z poľského Krakova (2:02,92), kým medzi ženami triumfovala ukrajinská reprezentantka Anna Jevčaková (2:14,62). Z ostatných konfrontácií dvojdnového programu VCT spomeňme Memoriál Jozefa Stanka (200m znak). Víťazný piedestál si vyplával Vadym Lepskij z Ukrajiny časom 2:04,15.

Skúsený štáb – pod taktovkou Ladislava Hlavatého, jeho syna Rastislava, Tatiany Bergmannovej, Ingrid Remišovej, Andrey Púchlej a Miloša Pálenika – aj tentoraz zvládol náročnú úlohu na výbornú.

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Novinky zo športového diania

■ **POLSTOROČNÉ PIRUETY** – Trnavské krasokorčuľovanie oslávilo minulý mesiac polstoročie svojho jestvovania. Stalo sa tak počas tradičných pretekov Trnavský pohárik. Sviatočného víkendu k 50. výročiu vzniku prvého krasokorčuľarskeho oddielu v Trnave sa zúčastnili tiež viacerí hostia. Bola medzi nimi aj Mgr. Ružena Maková, vedúca odboru vzdelávania, športu a kultúry MsÚ, ktorá prišla tejto športovej komunite zablahoželať k jubileu za mestskú samosprávu. Na trnavskom ľadovom zrkadle zároveň rozdeľovali body do tabuliek Slovenského pohára 2010. Z výsledkových listín sme vybrali konečné pozície súťažiacich z Krasokorčuľarskeho klubu Trnava – mladšie nádeje: 1. Michaela Čaplová, 6. Dominik Bajza; staršie nádeje: 4. Alexandra Hagarová, 5. Tímea Študencová, 6. Miroslava Magulová, 12. Soňa Chalányová, 4. Matúš Biró; mladšie žiačky: 5. Kristína Čaplová; staršie žiačky: 1. Erika Víteková, 2. Michaela Bohúnová, 5. Kristína Poláčková, 6. Ľubica Kadličková, 12. Kristína Blíliková; juniorky: 3. Lucia Poláčková; interpretačné korčuľovanie (B): 1. Júlia Reptová.

■ **APRÍLOVÉ POZVÁNKY** – Z pestrej ponuky vyberáme pre priaznivcov športovej strelby ôsmy ročník Memoriálu Jozefa Čavaru. Združenie brokových klubov Trnava usporiada toto spomienkové podujatie na nezabudnuteľnú osobnosť od 1. do 3. apríla (začiatok o 10.00 h) v Národnom streleckom centre v trnavských Štrkoch. Klub stolného tenisu Viktória Trnava pripravuje na 17. apríla Slovenský pohár mládeže. Topspiny nádejí dostanú priestor od 9.00 h v telocvični ZŠ na Spartakovskej. A ešte informácia o Grand Prix Tyrnavia 2010 v tanečnom športe, dlhé roky organizovanej v apríli. Keďže vlnajší májový termín sa osvedčil, štáb pod taktovkou Miroslava Balúna sa rozhodol aj tentoraz usporiadať náš vrcholný festival z programu Svetového pohára IDSF (štandardné a latinskoamerické tance) v piatom mesiaci. Priestor dostane 8. a 9. mája na palubovke Mestskej športovej haly.

Jaroslav LIESKOVSKÝ

Recepty zeleninových jedál

Špenátové knedličky

Potrebuje: 120g posekaného mrazeného špenátu, 220g postrúhaného tvrdého syra a 100g parmezánu, 50g masla, vajce, mleté čierne korenie a muškátový orech, soľ.

Z rozmrazeného špenátu vytlačíme tekutinu. Špenát zmiešame so syrom, polovicou parmezánu, soľou, korením a trochou muškátového orecha, pridáme ľahko vyšľahané vajce a zmiešame, aby hmota držala pohromade. Vytvarujeme knedličky oválneho tvaru a vkladáme do vriacej vody. Varíme asi 2 minúty, až kým nevyplávajú na povrch. Vyberáme, necháme odkvapkať a vkladáme do nádoby vymastenej maslom. Posypeme parmezánom a pokvapkáme maslom. Podávame s rajčiakovou alebo syrovou omáčkou.

Šošovicové rizoto (vegetariánske jedlo)

Potrebuje: 250g ryže a 250g šošovice, väčšiu cibuľu, olivový olej, ½ lyžičky čerstvého pokrájanej d'umbiera, kúsok celej škorice, rozotrený cesnak, 5 – 6 klinčekov, lyžičku mletého koriandra, bobkový list, čili papričky (podľa chuti konzumentov), soľ.

Ryžu a šošovicu umyjeme v studenej vode a osušíme. Vložíme do veľkej nádoby a zalejeme horúcou vodou (asi ¾ litra) a necháme 30 minút odstáť. Vodu zlejeme a odložíme. Ryžu a šošovicu osušíme. Olej rozohrejeme na panvici, opražíme pokrájanú cibuľu, pridáme d'umbier, cesnak, škoricu a klinčeky, pražíme 1 – 2 minúty. Pridáme ryžu, šošovicu, koriander, bobkový list, papričky a soľ, miešame 2 – 3 minúty. Vlejeme odloženú vodu a privedieme do varu. Zakryjeme pokrievkou, znížime teplotu a na miernom ohni varíme bez miešania asi 10 minút. Premiešame a podávame.

pripravil MUDr. Bohumil Chmelík

Chcete sa zúčastniť na Dňoch zdravia 2010?

Mesto Trnava v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Trnave a ďalšími inštitúciami a organizáciami pripravuje Dni zdravia 2010, ktoré sa uskutočnia pod zástitou primátora mesta Trnavy 10. a 11. júna 2010.

Účelom tohto podujatia je poskytovať občanom mesta praktické diagnostické, ošetrovateľské a informačné služby, ukážky a osvetu zdravého spôsobu života. Chceme vás osloviť, aby ste sa mohli do uvedeného podujatia zapojiť, a tak propagovať svoje produkty a služby, ktoré občanom ponúkate. Prihlášku na uvedené podujatie môžete získať na www.trnava.sk (Kancelária Zdravé mesto Trnava). Podrobnejšie informácie o podmienkach vašej prezentácie môžete získať u Mgr. Ingrid Huňavej, č. tel.: 32 36 168, e-mail: ingrid.hunava@trnava.sk. Termín uzatvorenia prihlášok je 15. mája 2010.

Mgr. Ingrid Huňavá, Kancelária Zdravé mesto Trnava

Deň otvorených dverí v centre podpory zdravia

Deň otvorených dverí v poradenskom centre podpory zdravia na Halenárskej ulici pripravil 7. apríla pri príležitosti Svetového dňa zdravia Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave – odbor podpory zdravia.

Záujemcovia budú môcť využiť poradenské služby v základnej poradni podpory zdravia a absolvovať rôzne vyšetrenia (anamnéza, somatické vyšetrenia, BMI, WHR, meranie krvného tlaku, množstva telesného tuku v percentách, vyšetrenie hladiny cholesterolu z kvapky krvi na lačno, cukru, stanovenie stresovej záťaže dotazníkom životnej pohody) s individuálnym poradenstvom zameraným na zistené rizikové faktory životného štýlu.

K dispozícii bude aj poradenstvo prevencie drogových závislostí a odvykania od fajčenia a meranie expozície tabakovým dymom s pomocou prístroja MICRO CO. Odborníci poskytnú mládeži a rodičom informácie o prevencii, dôsledkoch a možnostiach liečby závislosti.

V nadväznosti na vyšetrenie v základnej poradni budú návštevníci všetkých vekových kategórií oboznámení s prácou v špecializovanej poradni podpory pohybovej aktivity a výživového poradenstva s možnosťou merania bazálneho metabolizmu, pulzovej frekvencie, telesnej zdatnosti, počítania aerobného prahu a výberu najvhodnejšej pohybovej aktivity. V priestoroch poradne je možnosť vykonávania telesnej výchovy a vhodnej pohybovej aktivity, čo môže byť vhodným riešením pre klientov, ktorí majú z rôznych dôvodov zábrany vykonávať pohybové aktivity na verejných športoviskách.

Nebude chýbať ani poradenstvo prevencie infekcie HIV/AIDS a telefonická linka pomoci AIDS. Klienti môžu absolvovať individuálny pohovor o prevencii infekcie HIV so zachovaním anonymity, ako aj vyšetrenie na prítomnosť protilátok voči HIV v krvi. (Linka pomoci AIDS 033/5531 133).

Aktivity uskutočňované počas Svetového dňa zdravia spropagujeme aj prostredníctvom masmédií a na www.trnava.sk stránkach. Vzhľadom na to, že sa poradenské centrum podpory zdravia nachádza v strede mesta, sú vyšetrenia a poradenstvá prístupné širokej verejnosti. Kampaň Tisíc miest – tisíc životov pre obyvateľov mesta budeme realizovať v spolupráci s Kanceláriou Zdravé mesto v Trnave prostredníctvom Dní zdravia v mesiaci jún 2010.

MUDr. Viliam Damin, vedúci odboru podpory zdravia

Očkovanie – otázky a odpovede

V posledných mesiacoch sa objavujú v médiách rôzne antivakcinačné tvrdenia, ktoré spochybňujú význam očkovania. Ako to vlastne s očkovaním je, sme sa opýtali odborníkov z Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Trnave – MUDr. Miriam Ondicovej.

■ Je očkovanie prínosom pre zdravie ľudí alebo je jeho ohrozením?

Jednoznačne prínosom. Očkovaním – vakcináciou sa zaoberá medicínska disciplína – vakcinológia, ktorá zaznamenala prudký rozvoj vo všetkých vyspelých štátoch sveta v poslednom desaťročí minulého storočia. Vďaka očkovaniu dnes už ľudstvo nepozná také závažné ochorenie, akým boli pravé kiahne – variola. Na variolu zomieralo ešte v 60. rokoch ročne okolo 30 tisíc ľudí. Posledný prípad varioly vo svete bol, vďaka zavedeniu programu globálnej eradikácie tohto ochorenia, zaznamenaný 26. októbra 1977 v meste Merka v Somálsku. Od roku 1980 vyhlásila SZO celosvetovú eradikáciu (t. j. úplné vykorenenie) a zastavenie očkovania.

Ďalším významným úspechom očkovania je eradikácia detskej obrny – poliomyelitídy na viacerých kontinentoch (s výnimkou indického subkontinentu a subsaharskej Afriky). V Európe bola poliomyelitída eradikovaná v roku 2002, no očkovanie nebolo možné ešte zastaviť, lebo divý vírus poliomyelitídy sa ešte stále šíri a vyvoláva ochorenia v sponínaných oblastiach.

■ Prečo je u nás očkovanie detí „povinné“?

V preambule Deklarácie práv dieťaťa OSN a UNICEF, ktorá bola ratifikovaná štátmi prakticky celého sveta v roku 1990 – v programe Zdravie dieťaťa bolo na budapeštianskom zasadnutí definované, že dieťa má právo na ochranu pred infekciami očkovaním a toto právo mu nemôže nikto uprieť. Všetky zložky spoločnosti rodinou počnúc a OSN končiac majú povinnosť tieto práva deťom zabezpečiť. Z deklarácie práv dieťaťa vyplýva, že štát má povinnosť chrániť práva detí aj voči vlastným rodičom, ak ich dieťaťu pre čokoľvek upierajú.

Imunizácia je nielen právom ale aj povinnosťou spoločnosti. Je neakceptovateľné mať kapacity chrániť život a zdravie a nevyužiť to.

■ Proti ktorým ochoreniam sa na Slovensku deti očkujú?

Infekčné ochorenia patria k najpočetnejšej skupine ochorení často s vysokou chorobnosťou, úmrtnosťou a smrtnosťou, ktoré sužujú ľudstvo už odpradáva. Napriek tejto skutočnosti však prevencia je možná len u niektorých ochorení – nazývame ich prevenčabilné očkovaním. Na Slovensku sa deti povinne očkujú proti 11 závažným infekčným ochoreniam: tuberkulóze, tetanu, záškrtu (diftérii), čiernemu kašľu (pertussis), detskej obrne (poliomyelitíde), vírusovému zápalu pečene B (hepatitíde), osýpkam (morbilli), rubeole (ružienke), mumpsu (parotitíde), invazívnym hemofilovým infekciami a pneumokokovým invazívnym ochoreniam.

■ Odkedy sa na Slovensku očkuje proti prenosným chorobám?

Očkovanie proti variole sa začalo ešte za čias Rakúsko-Uhorskej monarchie – bolo ustanovené za povinné v roku 1919. Vďaka očkovaniu bol posledný prípad ochorenia na variolu zaznamenaný v roku 1924. Proti TBC sa začalo očkovať v roku 1951. Očkovanie proti diftérii bolo zavedené v roku 1946. Povinné hromadné očkovanie proti tetanu a proti pertussis sa začalo od roku 1956; od roku 1960 proti detskej obrne, od roku 1969 očko-

vanie proti osýpkam, od r. 1986 očkovanie zdravotníckych pracovníkov proti vírusovej hepatitíde B, od roku 1992 očkovanie proti trom vírusovým ochoreniam – osýpkam, rubeole a príušniciam, od roku 1998 povinné očkovanie dojčiat proti VHB, od roku 2000 pravidelné očkovanie detí proti Hemophilus influenzae B, od roku 2009 povinné očkovanie dojčiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam.

■ Čo sú to antivakcinačné aktivity?

Sú to iniciatívy určitej skupiny ľudí často bez zdravotníckeho vzdelania, ktorí sa snažia spochybňovať vo verejnosti význam očkovania tým, že mu pripisujú príčinu vzniku niektorých ochorení – napríklad cukrovky, autizmu a podobne. Antivakcinačné aktivity v niektorých štátoch dramaticky zvrátili v priebehu niekoľkých rokov situáciu vo výskyte niektorých očkovaním preventabilných ochorení. V týchto krajinách sa po mnohých rokoch opäť objavili napr. epidémie osýpok (USA, Veľká Británia), čierneho kašľa a detskej obrny (Holandsko), ktoré mali na svedomí stovky ťažkých priebehov týchto ochorení aj úmrtí na tieto ochorenia.

V záujme ochrany zdravia ľudí pred nebezpečnými následkami infekčných chorôb je preto potrebné, aby antivakcinačné aktivity, ktoré sa šíria najmä cez mnohé tzv. „očkovacie“ internetové stránky, nenašli na Slovensku podporu ani v odbornej, ani v laickej verejnosti.

-r-

V budúcich vydaniach Novínok z radnice vám sprístupníme jednotlivé ochorenia podľa ich klinického obrazu, ktorý dnes u nás už nevidíme, pretože sú preventabilné očkovaním.

Vzdelávacie popoludnie pre reumatikov

Trnavská pobočka Ligy proti reumatizmu na Slovensku pozýva všetkých záujemcov na vzdelávacie popoludnie, ktoré sa uskutoční 29. apríla o 16.00 h vo veľkej zasadačke Obvodného úradu na Kollárovej ulici 8 v Trnave. Súčasťou programu bude prednáška doc. MUDr. Z. Popracovej, PhD., z Národného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch o využití ortopedických pomôcok pre reumatika. Hovoriť sa bude aj o nových poznatkoch o význame kalcia, vitamínu D a omega-3 mastných kyselín, o inováciách a prínosoch pre pacientov a uskutoční sa aj prezentácia pomôcok pre reumatikov.

Zber a odvoz orezaných konárov zo záhrad

Zber a odvoz biologicky rozložiteľného rastlinného odpadu (orezaných konárov) zo záhrad bude vykonávať .A.S.A. Trnava v týchto termínoch a lokalitách:

■ **V sobotu 10. apríla od 7.00 h** na Kopánke I. a II., pri rodinných domoch na sídlisku Vodáreň a Zátvor, z mestských častí ohraničených ulicami Ružindolská – Trstinska – T. Vansovej a ulicami Bučianska – Rybníková – Šrobárova – T. Vansovej).

■ **V sobotu 17. apríla od 7.00 h** sa bude odvázať rastlinný odpad zo štvrte Špiglsál vrátane Ulice T. Vansovej (mestská časť ohraničená ulicami T. Vansovej, – Hospodárska – F. Urbánka).

■ **V sobotu 24. apríla od 7.00 h** v rajónoch Tulipán, Vajslova dolina a Vozovka. Podmienkou je, že konáre budú v spomínaných termínoch pripravené pred nehnuteľnosťami tak, aby bol k nim bezproblémový prístup a aby neznemožňovali používanie

chodníkov pre chodcov. Vyčistenie chodníka po odvoze konárov je povinnosťou majiteľov príslušných nehnuteľností. Upozorňujeme občanov, aby odpad vyložili včas, lebo na každej ulici vo vymenovaných lokalitách sa uskutoční iba jednorazový zber.

■ **Kontaktné osoby zodpovedné za túto činnosť** sú p. Filo, t. č.0903 576290, resp. p. Veselý, t. č. 0903 473972.

Deratizácia – regulácia živočíšnych škodcov

Za účelom predchádzania vzniku a šíreniu prenosných ochorení vyhlasuje Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Trnave v zmysle zákona NR SR č. 355/2007 Z. z. celomestskú deratizáciu od 1. do 30. apríla. Vykonajú ju fyzické i právnické osoby – podnikatelia v objektoch určených na podnikanie – školských a zdravotníckych zariadeniach, zariadeniach sociálnych služieb, bytových a polyfunkčných domoch, v suterénnych a pivničných priestoroch, v areáloch živočíšnej výroby, v potravinárskych a reštauračných prevádzkach, v skladoch, v pivničných priestoroch rodinných a bytových domov, pri chovoch hospodárskych zvierat.

Deratizácia sa uskutoční buď prostredníctvom špecializovaných firiem alebo svojopomocne komerčne dostupnými prípravkami, ktoré sú určené a schválené na tento účel. Objekty musia byť upratané, zbavené materiálov a nečistôt, ktoré prispievajú k množeniu škodcov.

Potvrdenie o vykonaní deratizácie musia právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia zaslať na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trnave, Limbová 6. Nevykonanie deratizácie je považované za priestupok a postihuje sa pokutou do výšky 1 659,70 eur, v blokovom konaní sumou 99,58 eur.

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

VÝSTAVY

Kopplova vila GJK

■ DENISA LEHOCKÁ 1991 – 2010

Predstavenie aktuálnej tvorby, inštalácie autorky s čiastkovými asociáciami a intervenciami na priestor Galérie Jána Koniarka v Trnave.

Kurátor: Vladimír Beskid

Vernisáž: v stredu 21. 4. 2010 o 18.00 h, výstava potrvá do 6. júna

■ JIŘÍ DAVID – BEŽNÁ RETROSPEKTÍVA

Retrospektívna výstava doc. Jiřího Davida, pedagóga VŠUP v Prahe do 11. apríla

Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ MIRA GÁBEROVÁ

Mlada slovenská videoumelkyňa – videoprojekcie, performance

Kurátor: Vladimír Beskid

Vernisáž: 21. 4. 2010 o 18.00 h

Výstava potrvá do 23. mája

■ JIŘÍ DAVID – KRYŠTALICKÉ BREHY

Aktuálna inštalácia, ktorá reflektuje súčasnú sociálno-politickú situáciu vo svete

KlUB 3, Kopplova vila GJK

■ TOMÁŠ VANĚK (CZ)

Zvuková inštalácia (v rámci festivalu Multiplace 2010)

Kurátor: Vladimír Beskid

Vernisáž: 21. 4. 2010 o 18.00 h

Výstava potrvá do 23. mája

■ VLASTA ŽÁKOVÁ – KONIEC PÁRTY

Predstavenie mladej slovenskej autorky (1981), absolventky Katedry výtvarných umení a intermédií FU TU v Košiciach do 11. apríla

Stále expozície GJK v Trnave:**■ JÁN KONIAREK**

Ján Koniarek (1878 – 1952) zakladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia sochárskej tvorby
Kopplova vila

■ KLENOTY DOMOVA – slovenské klasické umenie 20. storočia, Kopplova vila

■ EXPOZÍCIA JUDAÍK – zo zbierky Židovskej náboženskej obce Bratislava
Synagóga - Centrum súčasného umenia

AKCIE / AKTIVITY**■ 27. apríla o 18.00 h v Kopplovej vile
ČESKÝ VEČER V GJK**

Helena Lukášová – prednáška o možnostiach 3D tlače spojená s diskusiou, besedou, workshopom

František Kowolowski – prezentácia videotvorby z výstavy Formáty transformácie 89 – 09
(v rámci festivalu Multiplace 2010)

**■ 28. apríla o 18.00 h v Kopplovej vile
The DUDAS BROTHERS** – Spolu a každý sám
Prezentácia tvorby mladých slovenských videoumelcov
(v rámci festivalu Multiplace 2010)

■ TVORIVÉ DIELNE

V priestoroch Galérie Jána Koniarka v Trnave sa pravidelne uskutočňujú tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ a ZŠ v spolupráci Katedrou pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM**KLARISKÝ KLÁŠTOR**

Múzejné námestie 3

EXPOZÍCIE:

Archeológia, Gotická Trnava, Dejiny Trnavy, Umelecké remeslo v Číne a Japonsku, Kampanologická expozícia, Oratórium, Ľudová hrnčičina, Ľudový odev západného Slovenska, Príroda Malých Karpát, Krása zašlých čias, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Sakrálne pamiatky

VÝSTAVY:**■ ZREŠTAUROVANÉ TERČE**

Výstava terčov Spolku trnavských ostrostrelcov, ktoré boli v rokoch 2007 – 2009 zreštaurované s finančnou pomocou grantového systému MKSR
od 8. apríla 2010

■ ĽUDOVÝ ODEV TRNAVSKÉHO KRAJA

výstava potrvá do 10. mája

■ TRNAVSKÝ OBJEKTÍV

výstava potrvá do 17. mája

■ JED V PRÍRODE / ČAROVNÁ MOC RASTLÍN

v spolupráci s Múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši
do 31. mája 2010

■ DOBA SMALTOVÁ

Výber z produkcie smaltovní na Slovensku,
do 26. apríla

■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Livrej kočiša v kaštieli Odescachiovcov
v Suchej nad Parnou

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5

EXPOZÍCIE:

Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dejiny Cirkevného hudobného spolku, Dvorana slávy dobra

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY – OLÁHOV SEMINÁR

Námestie sv. Mikuláša 10

EXPOZÍCIA:**WILLIAM SCHIFFER – ŽIVOT A DIELO
SOCHÁRA A MEDAILÉRA**

■ VÝSTAVA: PREMENY BIBLIE zo zbierok historickej knižnice, do 31. augusta 2010

KNIŽNICA JURAJA FÁNDLYHO**■ 15. apríla o 17.00 h Fórum humoristov:
RODINNÉ BALENIE**

Humor, video a študenti
čítareň

■ 29. apríla o 17.30 h SAMKO TÁLE LIVE

Stretnutie s Danielou Kapitáňovou
čítareň

■ 22. apríla o 17.30 h
BOHUSLAVA VARGOVÁ A LITERÁRNA
DIELŇA ROZHĽADY

Prezentácia literárnej a výtvarnej tvorby členov a sympatizantov Kultúrneho združenia národností a etník čítareň

■ SPOLOČNE TO HRAVO ZVLÁDNEME
 Cyklus školení pre začiatočníkov seniorov (základy práce s PC, e-mail, internet)
 13. a 15. apríla, 27. a 29. apríla v čase od 9.00 – 11.00 h

Kvôli obmedzenému počtu miest sa záujemcovia môžu prihlásiť vopred na tel. č. 55 11 782, kl. 14 alebo osobne v študovni, 2. poschodie

PODUJATIA PRE DETI

■ 1. apríla o 10.00 h VELKONOČNÁ
TVORIVÁ DIELŇA
 oddelenie pre deti

■ 6. apríla o 10.00 h VELKONOČNÝ MILIONÁR
 oddelenie pre deti

■ JOHANN SEBASTIAN BACH
PETER ILJIČ ČAJKOVSKIJ
 Hudobno-slovné pásma o živote a tvorbe veľikánov svetovej hudby s počúvaním ukážok z bohatej fonotéky. Záujemcovia o kolektívnu návštevu tejto netradičnej hudobnej výchovy si môžu dohodnúť termín osobne alebo telefonicky v hudobnom oddelení (tel. 033/55 11 590) U. M. Schneidera Trnavského 5

■ HUDBA OKOLO NÁS
 Hudobno-zábavné programy pre deti v školských kluboch v popoludňajších hodinách
 Záujemcovia o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín osobne alebo telefonicky v hudobnom oddelení (tel. 033/55 11 590)

■ V ČAROVNEJ RÍŠI ROZPRÁVOK
JÁNA NAVRÁTILA
 Pisomná literárna súťaž pre deti o jubiliujúcom autorovi
 Súťažné otázky nájdete v oddelení pre deti a na pobočkách Prednádražie, Vodáreň a Tulipán. Súťaž potrvá do konca mája

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

9. piatok 10.00 ■ **BENÁTKY POD SNEHOM**
 – verejná generálka
 19.00 ■ **BENÁTKY POD SNEHOM** – predpremiéra
 10. sobota 19.00 ■ **BENÁTKY POD SNEHOM** – premiéra
 13. utorok 19.00 ■ **BENÁTKY POD SNEHOM**
 14. streda 10.00 ■ **PEKIELKO A ANJELÍNKA**
 15. štvrtok 19.00 ■ **INKOGNITO**
 16. piatok 19.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY GARBO**
 17. sobota 19.00 ■ **OKULIARE ELTONA JOHNA** – DAB Nitra
 19. pondelok 10.00 ■ **OSTROV OBJAVOV**
 19.00 ■ **VRÁTILA SA RAZ V NOCI**
 20. utorok 19.00 ■ **SÚDNE SESTRY**
 21. streda 15.00 ■ **TAJOMSTVO GRETY GARBO**
 19.00 ■ **TEMNE LÁKAVÝ SVET**
 22. štvrtok 10.00 ■ **MACO MAŤO HĽADÁ HNIEZDO**
 19.00 ■ **VŠETKO O ŽENÁCH**
 23. piatok 10.00 ■ **NOSOROŽEC**
 23. a 24. ■ **MALÁ KRAJSKÁ SCÉNICKÁ ŽATVA** – Trnavské osvetové stredisko
 25. nedeľa 19.00 ■ **LÍBÁNKY aneb LÁSKA AĽ JDE K ČERTU** Divadlo Palace Theatre, ČR
 26. pondelok 10.00 ■ **ADELKINA CESTA ZA ŠŤASTÍM**
 19.00 ■ **VŠETKO O MUŽOCH**
 28. streda 19.00 ■ **BENÁTKY POD SNEHOM**
 30. piatok 10.00 ■ **800 MÍL PO AMAZONKE**

ŠTÚDIO
 8. štvrtok 19.00 ■ **PLEŠATÁ SPEVÁČKA**
 12. pondelok 19.00 ■ **MÁŠA A BETA**
 16. piatok 10.00 ■ **VOĽAKEDY A DNES**
 27. utorok 19.00 ■ **MÁŠA A BETA**

Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

ARTFORUM TRNAVA

■ 30. apríla o 18.00 h JURAJ BINDZÁR
 Autorské čítanie: Tanec s mŕtvou slúžkou

MESTO TRNAVA VÁS POZÝVA

KINO HVIEZDA

1. – 5. 4. ■ KNIHA PREŽITIA
1. 4. o 17.30 a 19. 30 h, 2. 4. iba o 19.30 h
3. – 4. 4. o 17.30 a 19.30 h, 5.4. iba o 19.30 h

6. 4. FILMOVÝ KLUB NAOKO

18.00 h ■ LUK
20.00 h ■ DYCH
7. 4. o 15.00 h ■ CINEAMA
8. 4. ■ CTIHOĎNÝ OBČAN

17.30 A 19.30 h
9. – 12. 4. ■ VLKOLAK
17.30 a 19.30 h

13. 4. FILMOVÝ KLUB NAOKO

18.00 h ■ CONTROL
20.00 h ■ KEĎ SA MUŽ VRACIA DOMOV
14. – 15. 4. ■ DOKONALÝ ÚNIK
14. 4. o 17.30 a 19.30 h, 15.4. iba o 19.30 h
16. – 19. 4. ■ PREKLIATY OSTROV
16. 4. iba o 19. 30 h, 17. – 18. 4. o 17.30 a
19.30 h, 19.4. iba o 19.30 h

20. 4. FILMOVÝ KLUB NAOKO

18.00 h ■ KRÁTKY FILM O LÁSKE
20.00 h ■ INVÁZIA BARBAROV
21. – 22. 4. ■ KAWASAKIHO RUŽA
17.30 a 19.30 h
23. – 28. 4. ■ LÉGIA
23. – 25. 4. o 17.30 a 19.30 h, 26. – 27. 4. o
15.30 h, 28. 4. o 17.30 a 19.30 h
26. 4. ■ MILOŠ FORMAN: CO TĚ NEZABIJE...
17.30 a 19.30 h

27. 4. FILMOVÝ KLUB NAOKO

18.00 h ■ KRÁTKY FILM O ZABÍJANÍ
20.00 h ■ HRANICE OVLÁDANIA
29. 4. – 3. 5. ■ SAMEC
17.30 a 19.30 h

DETSKÉ PREDSTAVENIA

2. – 5. 4. ■ PRINCEZNÁ A ŽABA
2. 4. o 17.30 h, 3. 4. o 15.30 h, 4. 4. o 13.30 a
15.30 h, 5. 4. o 17.30 h
10. – 11. 4. ■ KLIATBA MESAČNÉHO ÚDOLIA
10. 4. o 15.30 h, 11. 4. o 13.30 a 15.30 h
15. – 19. 4. ■ AKO SI VYVIČIŤ DRAKA
15. – 16. 4. o 17.30 h, 17. – 18. 4. o 13.30 a
15.30 h, 19. 4. o 17.30 h
24. – 25. 4. ■ ALVIN ACHIPMUNKOVIA 2
24. 4. o 15.30 h, 25. 4. o 13.30 a 15.30 h

DIVADELNÉ ŠTÚDIO DISK

■ **Štvrtok 29. apríla o 20.00 h**
v Divadelnom štúdiu DISK
PONOR (Sladké hry minulej sezóny)
Autori: B. Uhlár a kol. DISK, režisér: B Uhlár
Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica,
Milan Brežák, Daniel Duban, Monika Chudá,
Ivan Kazimir, Pavol Lančarič, Ján Rampák,
Alžbeta Sersenová, Petra Sokolovská

KULTÚRA A SPOLOČNOSŤ

■ **Nedeľa 18. apríla o 15.00 h v Aule**
profesora Čabelku,
Materiálovo-technologická fakulta STU
NAJMILŠÍ KONCERT ROKA
Prehliadka tvorivosti detí z detských
domovov a náhradných rodín
Organizátor: Úsmev ako dar

■ **Utorok 20. apríla 2010 o 14.00 h**
v západnom krídle radnice
MOJA TRNAVA – vernisáž výstavy výtvarnej
súťaže detí predškolského veku, žiakov
základných a špeciálnych škôl, študentov
gymnazií a stredných škôl
Výstava potrvá do 20. mája

■ **Nedeľa 25. apríla o 19.00 h**
v Katedrále sv. Jána Krstiteľa
TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JAR
Koncert miešaného speváckeho zboru
Tirnavia

■ **Nedeľa 25. apríla o 14.30 h**
v Kostole sv. Heleny
POTULKY ČASOM DO HISTORICKEJ TRNAVY
Tajomstvá kostolíka sv. Heleny a premeny
jeho okolia v priebehu storočí

■ **Utorok 27. apríla o 18.00 h**
v západnom krídle radnice
RAKURS – hudobno-literárno-výtvarný
večer Pierko
hostia: Juraj Turtev a Judita Kaššovicová
autorské čítanie – výber z poézie
Šamorínske verše a novej tvorby
maľba: Oksana Luk, hudba: Romanika

■ **Piatok 30. apríla o 16.00 h**
na **Hlavnej ulici pred radnicou**
STAVANIE MÁJA

folklórny súbor Trnafačan

AMFÍK CAFE

■ **9. apríla o 20.00 h GALOBAND**
(bývalá formácia OBD)

■ **16. apríla o 20.00 h MAF** (Trnavský jazz)

■ **17. apríla o 20.00 h TOMÁŠ GAJLÍK TRIO**
(promo turné k novému CD More than one way – jazz)

■ **24. apríla o 20.00 h SAILA**
(rockový večer 60. – 70. roky)

ZDRAVÉ MESTO

■ **V stredu 7., 14., 21. a 28. apríla o 17.00 h**
v **Združenej strednej priemyselnej škole**
na **Komenského ulici**
KURZY ZDRAVEJ VÝŽIVY

OZ Život a zdravie

■ **Piatok 16. apríla od 8.00 do 18.00 h**
na **Trojčnom námestí**
a **d ďalších verejných priestranstvách**
DEŇ NARCISOV

Verejná zbierka na podporu boja proti rakovine
Liga proti rakovine

■ **Utorok 20. apríla o 16.30 h na Trhovej**
ulici (bývalé Tatrasklo)

Diskusné fórum pre verejnosť
NELÁTKOVÉ ZÁVISLOSTI OKOLO NÁS

lektorka PhDr. Andrea Vasilescu, PhD.
OZ Otvorené srdce

■ **Štvrtok 29. apríla o 16.00 h**
v **zasadačke Obvodného úradu**
na **Kollárovej ulici**

VZDELÁVACIE POPOLUDNIE PRE REUMATIKOV
Liga proti reumatizmu

KALOKAGATIA

■ **Utorok 13. apríla od 8.30 h**
na **Mestskom atletickom štadióne**
A. Hajmássyho

MAJSTROVSTVÁ OKRESU V ATLETIKE
ŽIAKOV A ŽIAČOK STREDNÝCH ŠKÔL
súťaž netradičných švédskych štafiet

■ **Utorok 20. apríla o 14.00 h**
v **západnom krídle radnice**
MOJA TRNAVA – vernisáž výtvarnej súťaže

■ **Štvrtok 22. apríla od 9.00 do 12.30 h**
v **Kalokagatii – Centre voľného času**
na **Streleckej ulici**

ZEM JE LEN JEDNA – výtvarná súťaž
žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl pri
priležitosti Dňa zeme. Téma: Žijeme na
jednej planéte

■ **Sobota 24. apríla o 8.10 h**
na **žel. stanici v Trnave**
TURISTICKÝM CHODNÍKOM – po stopách
Alžbety Bátorovej

Turistická vychádzka na hrad Čachtice,
odchod vlakom o 8.29 do Nového Mesta
n. Váhom, 9.30 h pokračovanie vlakom do
Čachtic, odtiaľ peší na hrad

■ **MAMA KLUB – od pondelka do piatku**
na **Limbovej 4**

Tvorivé aktivity pre mamičky a deti,
prednášky, herňa, divadielka, koncerty...
Podrobný program na cvc.trnava.sk

■ **POČÍTAČOVÉ KURZY PRE DOSPELÝCH**
v **Kalokagatii** – CVČ na **Streleckej ulici**
v **pondelok od 14.00 do 16.00 h**
v **stredu od 14.00 do 16.00 h**

ŠPORT

■ **1. – 3. apríla o 10.00 h**
Národné strelecké centrum
v **Trnave – Štrkoch**
MEMORIÁL JOZEFA ČAVARU – 8. ročník
streleckých pretekov
Združenie brokových klubov Trnava

■ **Sobota 17. apríla o 9.00 h v telocvični**
ZŠ na Spartakovej
SLOVENSKÝ POHÁR MLÁDEŽE
V STOLNOM TENISE
Klub stolného tenisu Viktória Trnava

TRNAVSKÁ HUDOBNÁ JAR 2010

25. apríla o 19.00 h v Katedrále sv. Jána Krstiteľ'a MIEŠANÝ SPEVÁCKY ZBOR TIRNAVIA

Andrej Rapant, zbormajster

Komorný orchester Opery SND Musici del Teatro

Vladimír Harvan, umelecký vedúci

Kamil Mikulčík, sprievodné slovo

Program

Arvo Pärt:

Spiegel in Spiegel

7 Antiphones

Magnificat

Tabula rasa

Te Deum

9. mája o 19.00 h v Kostole Najsvätejšej Trojice TRIO ARAMI

Anna Rényiiová (klavír), Rafael Hrdina (husle), Milan Záhradník (violončelo)

16. mája o 18.00 h v západnom krídle radnice BAROKVÁ HUDBA

Libor Janeček (gitara sólo), Jan Beránek (barokové husle),

Marek Kubát (arcilutna, baroková gitara)

21. mája o 19.00 h v Divadle Jána Palárika ROBOTNÍCKY SPEVOKOL BRADLAN

Hana Borbélyová, dirigentka

VYRDE MANNKOR, mužský spevokol z ostrova Gurskoy, Nórsko

Øvind G Berg, dirigent

Novinky z radnice nájdete aj na www.trnava.sk

NOVINKY Z RADNICE – informačný mesačník mesta Trnava. Vydavateľ: Mesto Trnava. IČO: 00313114. Evidenčné číslo: EV 2899/09. Šéfredaktor: Ing. Pavol TOMAŠOVIČ, tlačový tajomník. Redaktorka: Elena Ursinyová. Grafická úprava: Andrej Grossmann. Redakcia: Radnica, Hlavná 1, 917 71 Trnava. Číslo telefónu: 033/32 36 348. E-mail: pavol.tomasovic@trnava.sk, elena.ursinyova@trnava.sk. Náklad 5 000 ks. Redakcia nevyžiadané rukopisy a fotografie nevracia. Tlač: B-print, Dedinská 28 Trnava.